

KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU

Päiväkerhotyö Kemin seurakunnan perheiden arjessa

Siiri Vilmi

Sosiaalialan koulutusohjelma

Lapsi- ja nuorisotyö

Sosionomi (AMK)

KEMI 2008

Tekijä: Vilmi, Siiri 2008.

Opinnäytetyön nimi: Päiväkerhotyö Kemin seurakunnan perheiden arjessa.
Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu, sosiaaliala.

Sivuja (+liitteitä): 66(+2)

Opinnäytetyön kuvaus:

Opinnäytetyöni tarkoituksena on välittää tietoa seurakunnan päiväkerho- ja varhaiskasvatustyöstä. Perehdyn työssäni erityisesti Kemin seurakunnan päiväkerhotyöhön. Pyrin selvittämään, kuinka nykyinen päiväkerhotyö vastaa kerhoja käyttävien perheiden tarpeisiin.

Teoreettinen ja käsitteellinen esittely:

Teoriaosuudessa esittelen Kemin seurakunnan päiväkerhotyötä sekä muuta kolmannen sektorin varhaiskasvatustyötä Kemissä. Olennainen osa työtäni on myös kertoa seikoista, jotka ohjaavat kirkon varhaiskasvatustyötä.

Metodologinen esittely:

Tutkimukseni on kvantitatiivinen eli määrällinen. Tutkimusaineiston keräsin kyselylomakkeella. Kyselyn tein kahdessa päiväkerhossa Kemin alueella. Kyselyyn vastasivat aikuiset, pääsääntöisesti kerholaisten vanhemmat.

Keskeiset tutkimustulokset:

Kemin alueella on tarvetta muunlaisellekin varhaiskasvatukselle kuin kunnalliselle. Yleisesti ottaen kyselyyn vastanneet ovat tyytyväisiä Kemin seurakunnassa järjestettäviin päiväkerhoihin ja niiden toimintaan.

Johtopäätökset:

Tulevaisuudessa kerhojen toiminta pitäisi turvata, koska tarvetta sille on. Myös joitakin pieniä parannuksia toiminnassa voitaisiin ajatella tehtävän, esimerkiksi ikävaatimusta voitaisiin laajentaa ja kerhotiloja voitaisiin ajatella kunnostettavan.

Asiasanat: Seurakunta. Päiväkerho. Varhaiskasvatus.

Author: Vilmi, Siiri 2008

Title: Church daycare work in Kemi's parish family lives. Kemi-Tornio University of Applied Sciences, Social Services.

Pages (+appendixes): 66(+2)

Thesis description: The purpose of my thesis is to sort out church daycare and earlyeducation. I focus especially in Kemi's Parish daycare work. I tried to find out how church modern daycare correlates on families needs.

Theoretical summary:

In The theory part I will handle Kemi's parish daycare work and other third sector earlyeducation work in Kemi's area. Integral part of my thesis is to let you know the matters, which leads on church earlyeducation work.

Methodological summary:

My analysis is quantitative, so called quantifiable. I collected analysis material on questionnaire. I made my questionnaire in two daycares places in Kemi's area. Questionnaire was answered by mainly adults.

Main results:

In Kemi's area is also need to other kind of education than communal earlyeducation. Mostly families are satisfied on church's daycares and their work.

Conclusions:

In future they should ensure the daycare work, because there is need for that kind of action. Also some little improvement should be made, example with age limit and daycare places.

Key words: Parish. Church's daycare. Early education.

Olen hieno,
sillä sinä olet minut luonut.
Olen arvokas,
sillä sinä rakastat minua.
Kaunis olen
silmissäsi,
jalokivi
kädessäsi.

Siksi ei ole väliä,
jos joku ei anna
minulle arvoa
tai pitää minua
typeränä.
Sydämeeni
kuiskaat totuuden:
olen kultaakin
arvokkaampi.

Olen silmäteräsi,
salainen aarteesi.
Iloitset minusta.
Tahdon kiittää sinua
niin kauan kuin elän
ja aina muistaa,
kuka minä olen.

Haluan kiittää Lauri Rönkköä kärsivällisyydestä sekä tietoteknisestä ohjauksesta!

SISÄLLYSLUETTELO

TIIVISTELMÄ

SUMMARY

KUVIOT

1. JOHDANTO.....	9
2. SEURAKUNNNAN PÄIVÄKERHOTYÖ	11
2.1 Päiväkerhotyön syntyminen Suomessa.....	11
2.2 Kirkon kasvatustoiminnan kokonaisuohjelma.....	12
2.3 Päiväkerhon kristillinen kasvatus.....	18
2.4 Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämissuunnitelma ja kehittämisen asiakirja.....	20
3. KEMIN SEURAKUNNAN PÄIVÄKERHOT.....	23
3.1 Kemin seurakunnan päiväkerhotyön historiaa.....	23
3.2 Päiväkerhojen nykytilanne Kemissä.....	25
3.3 Päiväkerhotyön organisaatio Kemin seurakunnassa.....	26
4. KOLMANNEN SEKTORIN VARHAISKASVATUSTOIMINTA KEMISSÄ.....	30
4.1 Mannerheimin Lastensuojeluliiton palvelut Kemissä.....	30
4.2 Kemin seurakunnan järjestämä muu varhaiskasvatustoiminta.....	33
5. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	39
5.1. Tutkimuseettiset toimintaperiaatteet ja tieteellisen käytännön loukkaukset.....	39
5.2 Eettiset säännöt.....	39
5.3 Tutkimusmenetelmät ja tutkimuskysymykset.....	41
5.4 Tutkimusjoukko ja tutkimuksen kulku.....	43
6. TUTKIMUSTULOKSET JA ANALYSOINTIMENETELMÄT.....	46
6.1 Vastausten analyysimenetelmät.....	46
6.2 Vastausten analysointi.....	47
7. POHDINTA.....	57
LÄHTEET.....	60
LIITTEET.....	63
Liite 1. Tutkimussuunnitelma.....	63
Liite 2. Kysely.....	64

KUVIOT

Kaavio	1. Kasvatuksen suunnitteluun vaikuttavat tekijät
Kaavio	2. Kirkon kasvatustoiminnan kokonaisohjelman tavoitteiston rakenne
Kaavio	3. Päiväkerhotyön organisaatio
Taulukko	4. Pyhäkoulu- ja päiväkerhotilastoa 1964–1986
Kaavio	5. Tyytyväisyys kerhojen ikävaatimukseen
Taulukko	6. Tyytyväisyys nykyiseen kerhomaksuun
Kaavio	7. Ohjaajien tavoitettavuus
Taulukko	8. Päiväkerholle on suuri tarve perheessämme
Taulukko	9. Kerhoa pitäisi järjestää ainakin kolme kertaa viikossa
Taulukko	10. Käykö lapsesi muualla kerhossa tai hoidossa.
Taulukko	11. Kuinka kauan olette olleet seurakunnan päiväkerhojen käyttäjänä

1. JOHDANTO

Olen ollut vuosien varrella useaan eri otteeseen tekemisissä Kemin seurakunnan ja sen työntekijöiden kanssa. Olen toiminut kehitysvammaisten nuorten kerhonohjaajana, pyhäkoulun vetäjänä, isosena sekä apuohjaajana rippileireillä. Kun aloin miettiä opinnäytetyölleni aihetta, halusin sen liittyvän lapsiin ja erityisesti varhaiskasvatukseen saadakseni lastentarhanopettajan pätevyyden. Halusin tehdä kyselyn opinnäytetyöni pohjaksi, jotta saisin ihmisten ääntä ja mielipiteitä kuuluviin. Minun oli vaikea löytää sopivaa tutkimusjoukkoa kyselyä varten, mutta sitten keksin, että voisin tehdä yhteistyötä Kemin seurakunnan kanssa ja saada heidän kauttaan tutkimusjoukon työhöni. Olen itsekin ollut lapsena Kemin seurakunnan päiväkerhossa ja sieltä jääneiden miellyttävien muistikuvien seurauksena oivalsin, että on olemassa myös muuta varhaiskasvatusta kuin kunnan järjestämää. Päiväkotityö on minulle vieraampaa, kuin seurakunnan lapsityö. Myös seurakunnan työssä on monia erityispiirteitä, jotka ovat valtaväestölle vieraampia. Ajattelin, että työni kautta voin tuoda seurakunnan elämää ja toimintaa tutuksi ihmisille. Seurakunnalla on monia eri toimintoja liittyen varhaiskasvatukseen, mutta päiväkerhotyö on minulle itselle se kaikkein tutuin ja se myös liittyy tulevaan ammattiini läheisimmin. Mielenkiinnolla lähdin selvittämään mahdollisuuksiani tehdä opinnäytetyötä seurakunnan päiväkerhoihin liittyen.

Otin alkukevästä 2008 yhteyttä Kemin seurakunnan lapsityönohjaaja Heljä Tuomivaaraan ja kyselin yhteistyön mahdollisuutta. Heljä oli kannustava ja piti päiväkerhotyötä hyvänä aiheena työlleni. Kemin seurakunnan päiväkerhotyöstä ei ole tehty yhtään isompaa selvitystä, vaikka tyytyväisyyskyselyitä tehdäänkin päiväkerholasten vanhemmille tasaisin väliajoin. Olen saanut itse päättää työhön liittyvistä asioista ja rajata työni aiheen mieleisekseni. Heljä ja varhaiskasvatustyöstä vastaava pastori Jani Koivusalo ovat ilmaisseet omat toiveensa koskien opinnäytetyötäni. Olen pyrkinyt ottamaan heidän mielipiteensä huomioon mahdollisuuksien mukaan. Valitettavasti olen joutunut rajaamaan aiheen käsittelemään vain päiväkerhoja, vaikka selvitystoiveita muitakin lapsityön osa-alueita kohtaan on esitetty. Janilta ja Heljältä olen saanut tukea sekä hyvää materiaalia työn tekemiseen.

Aloitin työn tekemisen huhtikuussa 2008. Kävin alkajaisiksi keskusteluja aiheen valinnasta ja rajaamisesta seurakunnan edustajien sekä opinnäytetyön ohjaajieni Kaisu Vinkin ja Sari Leppälän kanssa. Kun sain ohjaajieni hyväksynnän aiheeseen, aloin tehdä

tutkimussuunnitelmaa ja hankesopimusta. Ennen kyselyjen laatimista perehdyin hieman kirjallisuuteen sekä suulliseen tietoon, jota sain seurakunnan edustajilta. Alkuselvittelyissä kävi ilmi, että aiheesta löytyy melko vähän kirjoitettua tietoa. Tieto oli myös pääsääntöisesti melko vanhaa. Tästä syystä työni käsittelee laajasti muitakin päiväkerhotyöhön liittyviä asioita. Myös kyselyn analysointi kuuluu isona osana työhöni. Kyselyn toteuttamisen kanssa oli alkukevästä jo kiire, koska päiväkerhotoiminta jäi toukokuussa kesätauolle. Onneksi kaikki sujui hyvin ja pääsin toteuttamaan kyselyt toukokuun aikana. Vastauksia tuli hyvin ja aineisto oli valmiina analysoitavaksi. Teoriaa kirjoittelin pitkin alkusyksyä ja samoihin aikoihin perehdyin kyselyihin ja viimeistelin työni.

2. SEURAKUNNAN PÄIVÄKERHOTYÖ

2.1 Päiväkerhotyön syntyminen Suomessa

Päiväkerhotyön toiminnan varsinaista alkua on vaikea määrittää, sillä toimintaa on syntynyt siellä, missä sille on ollut tarvetta. Turussa aloitti vuonna 1945 toimintansa yksi vanhimmista päiväkerhoista. Vanhemmat olivat toivoneet tällaista toimintaa ja rovasti Väinö E. Hyvönen ryhtyi puoltamaan silloista leikkikoulutoimintaa. Tampereella puolestaan aloitti virallisesti päiväkerhotoiminta vuonna 1950 vuoden kokeilun jälkeen. Näihin aikoihin lapsia kaitsivat diakonissat ja tyttötyönohjaajat. Ensimmäisenä vuonna kerhoihin ilmoittautui 200 lasta. Pian tämän jälkeen päiväkerhotyön merkitys nähtiin, ei paitsi koteja palvelevana yhteistyönä, vaan myös kristillisen kasteopetuksen antajana. (Ahteenmäki-Pelkonen & Alopaeus-Karhunen & Porio & Suuronen 1986, 10.)

Päiväkerhojen tehtävänä oli jo 1950-luvulla kertoa lapsille Jeesuksesta, opettaa heitä toimimaan ryhmänä ja antaa mahdollisuus älylliseen kehittymiseen leikkien ja askartelujen avulla. Samoihin aikoihin alettiin seurakunnissa järjestää vanhempainiltoja ja äitikerhoja. Näissä illoissa keskusteltiin kasvatuskysymyksistä alan asiantuntijoiden kanssa. Päiväkerhotoiminta laajeni erilaisten lapsiryhmien pariin, ensimmäisenä mukaan tulivat kuulovammaiset lapset. Erityiskerhot eivät kuitenkaan vakiinnuttaneet asemaansa seurakunnan päiväkerhotoiminnan piiriin, mutta ne muokkasivat toimintaa avoimemmaksi. Päiväkerhoissa haluttiin auttaa myös vaikeuksissa olevia lapsia ohjaamalla heitä asiantuntijoiden luokse. (Ahteenmäki-Pelkonen ym. 1986, 10 -11.) Voitaisiin ajatella, että päiväkerhotoiminta oli ennaltaehkäisevän lastensuojelutyön alkumuotoja. Myös kirkko halusi kantaa vastuunsa huono-osaisista lapsista.

Ominaista päiväkerhotyön laajentumiselle on ollut se, että se on kehittynyt aluksi suurissa kaupungeissa ja levinnyt sitten nopeasti pienempiin kaupunkeihin, kirkonkyliin, kauppaloihin ja maaseudun taajamiin. 1960-luvulla lastenohjaajien koulutus tapahtui työn ohella. Ohjaajat osallistuivat päiväkerhotoiminnan

koulutustehtäviin ja osa ohjaajista osallistui myös Mannerheimin lastensuojeluliiton kursseille. (Ahteenmäki-Pelkonen ym. 1986, 11 -12.

2.2 Kirkon kasvatustoiminnan kokonaisohjelma

Kirkolliskokous hyväksyi pitkän valmistelutyön jälkeen kevätistunnossaan 1977 kirkon kasvatustoiminnan kehittämisen perustaksi *kirkon kasvatustoiminnan kokonaisohjelman*. Kirkon kasvatustoiminnan kokonaisohjelma on yleisohjelma kaikkeen kirkon piirissä tapahtuvaan kasvatukseen, lapsista aikuisiin. Kaaviosta 1. näkee, mitkä tekijät vaikuttavat kasvatuksen suunnitteluun. Kaaviosta näkee miten kasvatuksen suunnittelu etenee ja mitkä asiat vaikuttavat toisiinsa. Kirkon kasvatustoiminnan kokonaisohjelma sisältää perusteet, tavoitteet sekä yleisrakenteen. Tästä mietinnöstä käytetään nimeä *k-ohjelma*. (Rissanen 1992,35.) Päiväkerhoikäisten parissa tapahtuvaa kasvatustoimintaa varten on lapsia koskeva oma ohjelmarunko (1978), joka on tarkoitettu 3-7-vuotiaiden kasvatustoimintaan. (Ahteenmäki-Pelkonen ym. 1986, 109.)

K-ohjelma on sisäistetty päiväkerhotyössä hyvin. Sen kuukausiteemat ovat opettaneet lastenohjaajat pitkäjänteiseen työskentelyyn. Ohjelman 13 päätavoitetta ovat olleet päiväkerhoväelle tuttuja jo ennen ohjelman ilmestymistä. Piispankokouksen vuonna 1975 hyväksymät päiväkerhotoiminnan tavoitteet ovat täsmälleen samat kuin k-ohjelman 13 päätavoitetta. K-ohjelma auttaa työntekijää löytämään vastauksia miksi ja millä perusteella kristillistä kasvatustyötä tehdään. Työ tuntuu mielekkäältä, jos näihin kysymyksiin löytää vastauksen. K-ohjelma kysyy: *Miksi tämä toiminta on järjestetty näin? Miksi käytetään näitä menetelmiä? Miksi juuri nämä tavoitteet on valittu?* Vastauksien löytäminen on helpotus työntekijälle. Työtavat on valittu tietoisesti, eikä niihin ole vain ajauduttu. Työntekijä tietää, miksi hän tekee työtä ja miten. Työntekijän on tarpeellista tietää nämä asiat, jotta hän voi esitellä päiväkerhotyötä vanhemmille ja muille työntekijöille. (Ahteenmäki-Pelkonen ym. 1986, 115.) Tämä tieto auttaa vanhempia uskomaan osan lastensa kasvatuksesta seurakunnille ja luottamaan siihen, että lapset saavat ammattitaitoista, huolella ja tarkoituksella laadittua kasvatusta.

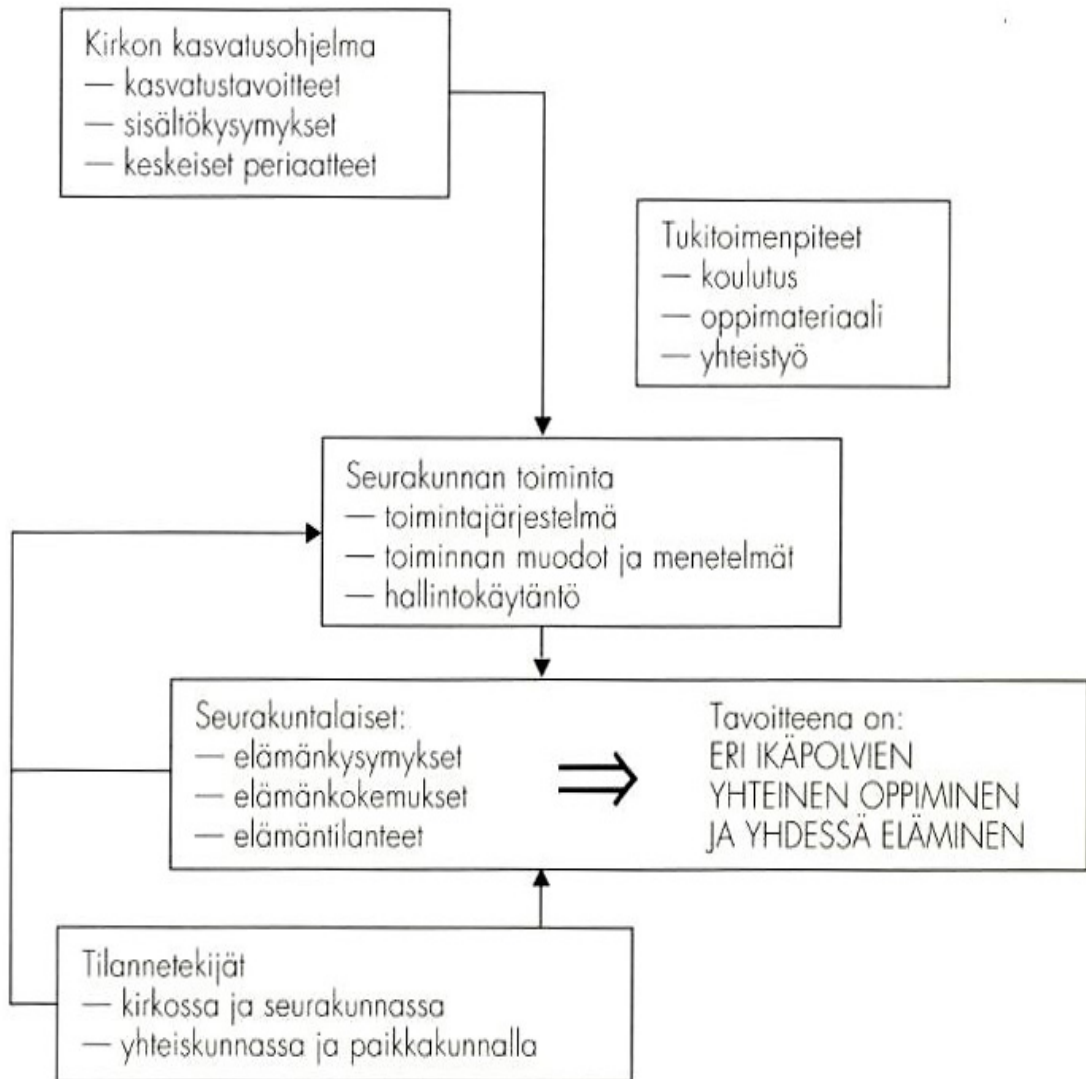
K-ohjelma ei ole nimestään huolimatta varsinainen kasvatusohtjelma, jonka voisi kohta kohdalta toteuttaa. K-ohjelma on kirkon puheenvuoro kasvatusteskusteluun, se tuo esiin

ne asiat, joita kirkko pitää kasvatuksessa tärkeänä. K-ohjelman yleistavoite, johon sisältyy kirkon kasvatuksen ydin, kuuluu näin; ” *Auttaa ihmisiä uskomaan kolmiyhteiseen Jumalaan, joka on ilmoittanut itsensä Jeesuksessa Kristuksessa, ja jäsentämään tämä usko omaan elämäkokonaisuuteensa, niin että hän voi kaikessa elämässään kokea Jumalan läheisyyttä, sekä sitoutua ja osallistua Jumalan tahdon toteuttamiseen*”. Yleistavoite jakautuu 13 päätavoitteeseen, jotka ovat yhteisiä kaikille ikäryhmille. Seurakunnan työntekijälle K-ohjelman päätavoitteet ovat muistilista tärkeistä asioista, jotka on hyvä ottaa huomioon kasvatustyötä tehdessä. (Ahteenmäki-Pelkonen ym. 1986, 109–110.)

Lapsia koskevan ohjelmarungon pääpaino on lapsikeskeisyydessä. Lasten huomioiminen ja heidän tarpeidensa huomioiminen ovat taidokkaan lastenohjaajan ominaisuuksia, johon K-ohjelma kannustaa ohjaajia. Pääpaino on lapsessa, joka osallistuu ohjelmaan. Oppiminen on k-ohjelmassa tärkeämpää kuin opettaminen. Ohjaajan taidokkaatkaan valmistelut eivät pelasta tilannetta, jos hän vie ohjelman läpi itsepintaisesti yrittämättä seurata, lasten edistymistä. Sen sijasta, jos tilanne toteutuu lapsen tasolla, lapsi voi saada merkittävän kokemuksen ja oivalluksen, vaikka ohjaajan suunnitelmaa ei olisi keritty kokonaan käydä läpi. Tätä on lapsilähtöinen työskentely parhaillaan. Joskus esimerkiksi pysähtyminen yhden kuvan ääreen, lapsen niin halutessa, voi olla tärkeämpää kuin koko kirjan selaaminen. K-ohjelma myös nostaa oppimiskokemusten tuottamisen lapsille tärkeään asemaan. Oppimiskokemus merkitsee yksittäistä kokemusta tai elämystä tässä ja nyt. Oppimiskokemusten avulla saavutetaan tavoite, joka toiminnalle on lapsen kannalta asetettu. Näitä kokemuksia ja elämyksiä välittäviä toimintoja päiväkerhoissa ovat musiikki, piirtäminen, voimistelu, hiljentyminen ja leikki. (Ahteenmäki-Pelkonen ym. 1986, 110–111.)

K-ohjelma tukee seurakuntakohtaisuutta ja tarjoaa mahdollisuuden rakentaa kasvatustoimintaa oman seurakunnan tarpeisiin ja työntekijöiden vahvuuksien mukaan. Seurakunnat ovat niin moninaisia puitteiltaan ja toiminnaltaan, että yksityiskohtiin meneviä ohjeita on mahdotonta antaa. Olemme kaikki erilaisia ja tähänastinen elämämme on muokannut meistä niitä, joita nyt olemme. Persoonallisuus ja erilaisuus toimia saavat näkyä lastenohjaajan työssä. Persoonallisuuden kautta, aidosti tuntevasta työntekijästä lähtenyt sanoma saavuttaa kosketuskohdan toisessa ihmisessä. Lapsia koskevan ohjelmarungon rakenne ja sisältö pakottavat omakohtaiseen työskentelyyn,

sillä samaa tavoitetta voidaan lähestyä monelta eri näkökulmalta. (Ahteenmäki-Pelkonen ym. 1986, 112–113.)

Kaavio 1. Kasvatuksen suunnitteluun vaikuttavat tekijät (Rissanen1992, 45.)

K-ohjelmaa kannattaa neljä keskeistä ajatusta, jotka toistuvat kaikissa k-ohjelman ratkaisuissa, ensimmäinen on oppimiskeskeisyys, toinen on tavoitekeskeisyys, kolmas seurakuntakeskeisyys ja neljäs ikäryhmäkeskeisyys. K-ohjelma on asiakirjoineen varsin laaja ja yksityiskohtainen opetuspaketti. Se on kirkon virallisesti hyväksymä perusta kasvatukselle ja kasvatuksen suunnittelulle. (Rissanen 1992, 35–45.) Keskeiset

yleistavoitteiden rakenne löytyy kaaviosta 2. Nämä tavoitteet koskevat kaikkea kirkon kasvatustoimintaa. Useat tehtävät seurakunnassa ovat sen luonteisia, että on hyvä tehdä niitä yhdessä. Kasvatustehtävässä on myös kysymys usean kasvattajan yhteistyöstä. Samasta lapsesta ovat kiinnostuneita useat ihmiset. Kaikille heille on yhteistä se, että he haluavat tämän lapsen parasta. Vanhemmat tarjoavat lapsille perusyhteisön ja päivähoitaja viettää lapsen kanssa virkeimmän ajan päivästä tarjoamalla monenlaista toimintaa. Kaikki nämä aikuiset ovat kiinnostuneet samoista lapsista ja siten on luonnollista, että he tekevät yhteistyötä. Seurakunnan työntekijöiden tehtävä tässä kasvattajien yhteistyössä on halu vahvistaa lapsen perusturvallisuutta painottaen luottamusta Jumalaan. Seurakunnan työntekijällä voi olla eri tehtäviä tässä tavoitteen saavuttamisessa. Esimerkiksi päiväkerhossa lapsi saa ennen kaikkea elää yhdessä toisten lasten ja aikuisten kanssa, kun taas pyhäkoulu tarjoaa mahdollisuuden jumalanpalveluskokemuksiin. (Ahteenmäki-Pelkonen ym. 1986, 113.)

Ikäryhmäkohtaisuus on myös asia, joka k-ohjelmassa huomioidaan. Seurakunta on kiinnostunut kaikista alueella asuvista lapsista. Ehtona kiinnostukselle ei ole vanhempien oma kiinnostus oman alueen seurakunnan toimintaa kohtaan. Lapsia koskevan ohjelmarungon lopussa on minimitalavoitteet, jotka koskevat kaikkia seurakunnan alueella asuvia lapsia. Seurakunta voi esimerkiksi ottaa tehtäväkseen sen, että pyrkii tavoittamaan jollakin tavalla kaikki alueen lapset. Tavoite tuntuu mittavalta, mutta sitä voidaan lähestyä pienemmillä askelilla. Lasten tavoittaminen voi tapahtua yhteistyössä koulujen ja päiväkotien kanssa, esimerkiksi vierailujen kautta. Toiminnalla seurakunta toteuttaa omaa olemustaan kaikkien ihmisten yhteisöstä, jossa toteutuu tasa-arvo ja toisten huomioonottaminen. (Ahteenmäki-Pelkonen ym. 1986, 114.) Kemin seurakunnan työntekijät tekevät yhteistyötä alueen päiväkotien kanssa. Osassa päiväkodeista seurakunnan edustajat käyvät pitämässä hartauksia ja kertomassa seurakunnan toiminnasta. Päivähoitajat ja päiväkodit kutsutaan vuosittain adventtikirkkotilaisuuksiin Kemin kirkkoon, Peurasaaren kappeliin sekä Veitsiluodon kirkkoon. Päiväkodit ovat vuorollaan myös ohjelmavastuussa ja tuovat osuutensa tilaisuuksien ohjelmaan. Myös koulujen kanssa tehdään yhteistyötä vierailujen muodossa. Koululuokat vierailevat myös itse seurakunnan toimintapaikoissa, kuten kirkoissa ja kappeleissa. (Tuomivaara 2008.) Olen itse ollut mukana pääsiäishartaudessa, joka toteutettiin erään kemiläisen koulun ja seurakunnan yhteistyöllä. Oppilaat ja opettajat osallistuivat aktiivisesti hartauden järjestämiseen.

Kasvatustoiminnan suunnittelu kirkossa edellyttää teologisen lähtökohtien ja perusteiden selvittelyä. Rakenteet, joiden avulla on mahdollista tarkastella toimintaa ja sitä koskevia ratkaisuja nousevat kirkon omasta uskontulkinnasta. Toiminta käynnistyy usein jonkin tarpeen mukaan ja sen jälkeen tarkastellaan toiminnan tavoitteita ja muotoja ja sitä, ovatko ne soinnussa kirkon uskontulkinnan kanssa. (Rissanen 1992, 35–45.)

KIRKON KASVATUSTOIMINNAN YLEISTAVOITE

Yleistavoitteen keskeiset
SISÄLTÖPERIAATTEET

- I Kirkon tunnustus
- II Pelastus
- III Kristillinen elämäntulkinta
- IV Vastuullisuus Jumalan tahdon toteuttamisessa

TAVOITEALUEET /
PÄÄTAVOITTEET

A. Seurakunnallinen tavoitealue

- 1. Yhteys seurakuntaan
 - (1) Seurakunnan olemus ja tehtävä
 - (2) Armonvälineiden merkitys ja käyttö
 - (3) Seurakuntayhteys
- 2. Seurakunnan tehtävän toteuttaminen
 - (4) Seurakuntavastuu
 - (5) Kirkon uskon sisällön tunteminen

B. Henkilökohtainen tavoitealue

- 3. Henkilökohtainen elämä
 - (6) Kristillinen ihmiskäsitys ja persoonallinen uskonelämä
 - (7) Elämän arviointiperusta ja kristillinen elämäntulkinta
- 4. Suhde toisiin ihmisiin
 - (8) Eläminen yhdessä toisten kanssa
 - (9) Eläminen perheen jäsenenä
 - (10) Eläminen ryhmien jäsenenä

C. Yhteiskunnallinen tavoitealue

- 5. Yhteiskunta ja kulttuuri
 - (11) Kristityn näkemys yhteiskunnasta
 - (12) Kristityn toiminta yhteiskunnassa ja kulttuurin eri alueilla
- 6. Fyysinen elinympäristö
 - (13) Luonnon ja muun elinympäristön merkityksen ymmärtäminen ja vastuullisuus sen käyttämisessä

Kaavio 2. Kirkon kasvatustoiminnan kokonaisuohjelman tavoitteiston rakenne. (Rissanen 1992, 40.)

2.3 Päiväkerhon kristillinen kasvatusta

Määrittelen kasvatuksen tässä työssä tarkoittamaan persoonallisuuden ja käyttäytymisen kehittämistä kasvattajan ja kasvatettavan vuorovaikutuksessa. Kasvatusta voi tapahtua sekä kasvatettavassa että kasvattajassa tai molemmissa. Mielestäni kasvatusta päävastuu on aina vanhemmilla, kun puhutaan lapsesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö määrittelee yhteiskunnan järjestämän ja valvoman varhaiskasvatusta tavoitteiksi edistää lapsen tervettä kasvua, kehitystä ja oppimista. Yhteiskunnan järjestämää varhaiskasvatusta on tarjolla päivähoitossa, esiopetuksessa, aamu-, iltapäivä- ja leikkitoiminnassa. Vanhemmilla on lastensa ensisijainen kasvatusoikeus ja vastuu. Yhteiskunnan tarjoamat varhaiskasvatustalvet tukevat lasten kotikasvatusta. Yhteiskunnan varhaiskasvatusta koostuu hoidon, kasvatusta ja opetuksen kokonaisuudesta, jossa lapsen omaehtoinen leikki on keskeisessä asemassa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008.)

Suomen evankelis-luterilainen kirkko määrittelee varhaiskasvatusta olevan lapsen eri elämäntilanteissa tapahtuvaa kasvatustellista vuorovaikutusta. Sen tavoitteena on edistää lapsen tervettä kasvua, kehitystä ja oppimista. Lapsen ensisijainen kasvatusoikeus ja vastuu kuuluvat vanhemmille. Yhteiskunnan tarjoamat varhaiskasvatustalvet tukevat lapsen kotikasvatusta. Vanhemmat valitsevat lapsensa varhaiskasvatustalvet. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko.) Varhaiskasvatusta määritelmät ovat kirkon ja yhteiskunnan puolella melko samanlaiset. Kirkon kasvatustessa on kuitenkin omat erityispiirteensä, jotka ohjaavat toimintaa. Myös jokaisella seurakunnalla on omat painotukset kasvatustyössä kuten on jokaisella päiväkodillakin omat varhaiskasvatustalvet eli Vasun perusteet.

Kirkon keskeinen tehtävä on kristillinen kasvatusta. Kasvatusta tehtävänä on välittää uskon sisältö muuttumattomana sukupolvelta toiselle. Kirkon tehtävä on muuttumaton, mutta maailma sen ympärillä ei ole (Ahteenmäki-Pelkonen ym. 1986, 144). Kristillisen kasvatusta tärkein lähtökohta on kastekäsky, joka tunnetaan myös nimellä lähetyssäsky. ”Minulle on annettu kaikki valta taivaassa ja maan päällä. Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsiksi: kastakaa heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja opettakaa heitä noudattamaan kaikkea, mitä minä olen käskennyt

teidän noudattaa. Ja katso, minä olen teidän kanssanne kaikki päivät maailman loppuun asti.” Jeesuksen kastekäsky (Matt. 28: 18–20)

Jeesuksen opetuslapsiksi ei voi tulla pelkästään kasteen tai opetuksen perusteella, vaan nämä kuuluvat yhteen. Kirkon tehtävänä on turvata jokaiselle kastetulle jäsenelle opetuksen saaminen. Kirkkolain mukaan opetuksen antamisen vastuu on ensisijaisesti lapsen vanhemmilla, omaisilla ja kummeilla, sen jälkeen seurakunnalla. Monesti vastuu kristillisen opetuksen antamisesta jää kokonaan seurakunnalle. (Ahteenmäki-Pelkonen ym. 1986, 144–145.) Kristillisen kasvatuksen selkeimpänä esimerkkinä on Jeesuksen suhde opetuslapsiinsa. Kolmen vuoden ajan nämä olivat opetettavina, he elivät yhdessä jakaen ilot ja surut. Jeesus antoi opetuslapsilleen opetusta sanallisesti ja tekojen muodossa. Jeesus käytti opetusmenetelminä yhteistä opetusta sekä ryhmä- että yksilöopetusta.

Oikein ymmärrettynä kristillinen kasvatusta alkaa heti kasteesta. Pienelle lapselle usko välittyy lähinnä hellyytenä, hoivana, kosketuksena lauluina ja rukouksina. Uuden testamentin mukaan lapsella on oikeus uskoon jo lapsena, ei vasta vartuttuaan suureksi. *”Usko on kahden persoonan kohtaamista, Jumalan ja ihmisen. Usko on pienen turvautumista Suureen.”* (Ahteenmäki-Pelkonen ym. 1986, 145.)

Kristillisen ihmiskäsityksen mukaan ihminen on aina keskeneräinen, hän on kasvamassa kohti suurempaa ihmisyyttä, joksi Jumala hänet loi. Tämän kasvamisen vuoksi kristillistä kasvatusta tarkastellaan jatkuvana prosessina. On tärkeää tiedostaa päiväkerhotyössä, että kristillinen kasvaminen alkaa kasteesta ja jatkuu lapsuuden ja nuoruuden kautta aikuisuuteen. Päiväkerhotyössä on muistettava, että lasta ei tarvitse varustaa kaikella mahdollisella kristillisellä tiedolla, jota hän mahdollisesti tarvitsee koko elämänsä aikana. (Ahteenmäki-Pelkonen ym. 1986, 145–146.) Päiväkerhotyössä pyritään ikään kuin synnyttämään kipinä kristillistä uskoa kohtaan, joka toivon mukaan vahvistuu elämän myötä.

Kristillisen kasvatuksen yhtenä tavoitteena on ihmisen tuleminen Jeesuksen opetuslapsiksi. Opetuslapsiksi tuleminen voidaan avata neljään piirteeseen. Ensimmäisenä tavoitteena on tasapainoinen ihminen, jonka edellytyksenä on henkinen, hengellinen sekä fyysinen hyvinvointi. Toisena tavoitteena voidaan nähdä eväiden

antaminen elämän ymmärtämiseen. Usko ei ole muusta elämästä irrallinen. Kolmantena tavoitteena on saattaa lapsi seurakuntayhteyteen. Kristillinen kasvatusta tapahtuu seurakuntayhteydessä. Lapsen kohdalla tämä merkitsee sitä, että koko perheelle on paikka seurakunnassa. Viimeinen ja neljäs tavoite on raivata tietoisesti kysymyksille ja lupa olla keskeneräinen. Kristitty ei tiedä kaikesta kaikkea, eikä hänellä tarvitse olla vastauksia kaikkeen. Päiväkerhotyön tavoitteena on tarjota rakennusmateriaalia elämää varten ja rohkaista lasta etsimään omaa paikkaansa seurakuntayhteydessä Jumalan johdatuksella. (Ahteenmäki-Pelkonen ym. 1986, 147.)

Päiväkerho on kasteopetusta eli kristillistä kasvatusta. Se on luonnollinen osa lapsen elämää ja se konkretisoi useassa kerhon arkipäiväisessä tilanteessa. Kristillinen kasvatusta näkyy lauluna ja rukouksena kerhon alussa ja lopussa, se näkyy ruokarukouksena yhteisessä ruokahetkessä. Kristillinen kasvatusta näkyy myös toisten huomioimisessa ja erilaisuuden hyväksymisessä, se on anteeksi antamista ja anteeksi pyytämistä, se on yhdessä iloitsemista ja yhdessä suremista. Kristillinen kasvatusta näkyy yhteisissä hartaushetkissä, hiljaisuudessa ja pyhän kokemisessa. Sen voi kuulla yhteisissä rukouksissa ja virsissä. Se myös kuuluu Raamatun kertomushetkissä, joka tuo Jeesuksen sanomaa lasten luokse. (Ahteenmäki-Pelkonen ym. 1986, 147.)

2.4 Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämissuunnitelma ja kehittämisen asiakirja

Kirkon varhaiskasvatuksen toimintamuotoihin kuuluvat tällä hetkellä päiväkerhot, perhekerhot, pyhäkoulut, kristillinen kotikasvatusta, koululaisten aamu- ja iltapäiväkerhot, lasten jumalanpalvelukset, varhaiskasvatusta, uskontokasvatusta tukeminen, varhaiskasvatusta musiikki- ja taidekasvatusta, yhteydenpito lapsiperheisiin, yhteistyö yhteiskunnan varhaiskasvatusta kanssa, kesäkerhotoiminta sekä muut paikalliset toiminnot (Ojell 2008, 37).

Kirkon kasvatusta ja nuorisotyön toimikunta hyväksyi tammikuussa 2008 Kirkon varhaiskasvatusta, kehittämissuunnitelman ja kehittämisen asiakirjan, josta käytetään lyhennettä Vake. Asiakirjan otsikko ja visio on ”*Lapsi on osallinen*”. Siinä visio sekä sen linjaukset ovat samansuuntaiset kirkon uuden 2015 strategian kanssa. Kaksiosainen Vake-asiakirja julkistettiin 3.3.2008 ja se lähetetään kevään 2008 aikana kaikkiin seurakuntiin, eri yhteistyökumppaneille sekä hiippakuntiin. Kirkon varhaiskasvatusta

kehittämissuunnitelma on tarkoitettu lyhyeksi esitteeksi kirkon varhaiskasvatuksen lähtökohdista, toiminnasta, toimintaperiaatteista, visioista ja kehittämisen painotuksista. Se on suunnattu vanhemmille, luottamushenkilöille, seurakunnan eri työntekijöille sekä yhteistyökumppaneille. Esitteen aihealueet käsitellään syvemmin varsinaisessa asiakirjassa. (Ojell 2008, 36.)

Raija Ojellin (2008, 36) artikkelissa tämä asiakirja on jaettu viiteen osaan. Ensimmäisessä osassa, painotetaan sitä, että lapsi on seurakunnassa aarre ja hän elää uskoaan liikkuen, leikkien ja tutkien. Seurakuntaelämässä ollaan joustavia, rohkeita sekä toimitaan lapsilähtöisesti sekä aikuisjohteisesti. Varhaiskasvatusympäristössään lapsi saa elämäänsä arvoja, jotka kannattelevat häntä koko elämänkaaren ajan. Seurakunnissa on ymmärretty vuorovaikutuksen ylläpitämisen ja kehittämisen tärkeys lasten, heidän perheiden sekä eri työntekijöiden välillä. Kirkon varhaiskasvatusta pidetään yleisesti laadukkaana ja sen työntekijöitä pidetään arvossa.

Kakkososassa, *kirkon varhaiskasvatuksen kehittämistoiminnan painotuksia*, luetellaan painotuksiksi varhaiskasvatuksen vahvistaminen osana kirkon tehtävää ja julkisuuskuvaa, kastekasvatuksen toteuttaminen, perheiden tukeminen kristillisessä kasvatuksessa, varhaispedagogiikan, teologian ja jumalanpalveluselämän vahvistaminen ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa, lapsiperheiden kutsumisen seurakuntaelämään mukaan sekä kirkon varhaiskasvatuksen laadun vahvistaminen ja kehittäminen. Toisessa osassa myös esitetään kehittämistoiminnan painotuksiksi ajan seuraaminen, varhaiskasvatustoiminnan uudistaminen kirkon työlle uskollisena, julkisuuskuvan ja tietoisuuden vahvistaminen kirkon varhaiskasvatuksesta. (Ojell 2008, 36–37.)

Kolmannessa osassa listataan kirkon varhaiskasvatuksen erityiset lähtökohdat, joita ovat muun muassa lähetyskäsky, lasten evankeliumi, kristillinen ihmiskäsitys, kaste, varhaiskasvatussuunnitelman perusteet sekä lapsen oikeuksien sopimus. Neljännessä osiossa käsitellään kirkon varhaiskasvatuksen toimintaperiaatteita. Toimintaperiaatteita ovat kasvun ja elämän tapahtuminen vuorovaikutuksessa Jumalan ja ihmisten kanssa, lapsen elämänarvostaminen, huolen pitäminen lapsista sekä heidän kasvattaminen kristillisessä rakkaudessa ja uskossa, kasvatuskumppanuuden tukeminen ja vanhemmuuden arvostaminen sekä yhteistyö muiden toimijoiden kanssa. Viidennessä ja viimeisessä osassa käsitellään kirkon varhaiskasvatuksen nykyistä toimintaa. Kirkon

varhaiskasvatus tapahtuu tällä hetkellä kerhoissa, jumalanpalveluksissa, pyhäkouluissa sunnuntaisin, perheitä tukevassa toiminnassa ja yhteistyöhön painottuvassa työssä. (Ojell 2008, 37.)

3. KEMIN SEURAKUNNAN PÄIVÄKERHOT

3.1 Kemin seurakunnan päiväkerhotyön historiaa

1960-luvulla, kun teollistuminen jylläsi suurin rattain, vähitellen molempien vanhempien työssäkäynti yleistyi kodin ulkopuolella. Tämän seurauksena suuri joukko lapsia joutui olemaan ilman aikuisen huolenpitoa pitkiäkin aikoja. Seurakunnalla oli ajatuksena, että muutaman tunnin huolenpito seurakunnassa alle kouluikäisille lapsille antaa turvallisuutta, sisältöä, virikkeitä sekä myönteisen lähtökohdan hengelliselle kehitykselle. Tämä edistäisi myös sosiaalista ajattelua ja tehtaissa vuorotöissä käyvät vanhemmat saisivat lastenhoitoapua. Ensimmäinen päiväkerho Kemissä aloitti 1967 Veitsiluodon seurakuntatalossa. Seuraava kerho perustettiin Karihaaraan. Kirkkoneuvosto hyväksyi päiväkerhotoimikunnan johtosäännön 16.9.1969. Toiminnasta vastaavina edelläkävijöinä olivat diakonissa Vuokko Koskenvoima sekä tyttötöyhenjoaja Saara Rapinoja. (Aaltonen & Ikonen & Telkki & Puro 2006, 191–193.)

Päiväkerhotoiminnan johtoon nimitettiin kappalainen Seppo Ikonen, joka toi työmuodon Kemiin. Päiväkerhotyö alkoi laajentua, kun se hyväksyttiin seurakunnan viralliseksi työmuodoksi. Vuonna 1970 seurakunnassamme oli 13 kerhoa ympäri Kemiä. Kerhoissa oli yhteensä 230 lasta sekä 16 koulutettua ohjaajaa. Kerhojen toimintaan kuului jo alkuvaiheessa vahvasti leikki, askartelu ja laulut. Kerhoporukalla vierailtiin kirkossa ja seurakunnan kesäkodeissa. Kerholaisten ikä oli tällöin hieman nykyistä laajempi, 4-7 vuotta. Kerhot kokoontuivat jo tänä aikana kaksi kertaa viikossa kolme tuntia kerrallaan. Päiväkerhot olivat aluksi maksuttomia. Kerhoihin valittavista lapsista etusijalla olivat ne, joiden katsottiin kasvatuksellisista tai sosiaalisista syistä tarvitsevan päiväkerhojen tarjoamaa ohjausta ja hoivaa. Päiväkerhojen toimintaperiaatteet ovat pääsääntöisesti säilyneet ennallaan tähän päivään asti. (Aaltonen ym. 2006, 191–193.)

Päiväkerhotoiminnassa oli tapahtunut selvää laajentumista vuoteen 1976 mennessä. Tällöin Kemissä oli 18 päiväkerhoa ja niissä kävi 466 lasta. Kerhot toimivat kahdeksassa eri toimipaikassa kahtena päivänä viikossa, kolme tuntia kerrallaan. Kerholaisten ikä oli 4-7 vuotta. Niissä työskenteli 12 lastenhojaajaa. Kerho-ohjelma

tehtiin Suomen pyhäkouluyhdistyksen kuukausittain toimittaman keskusteluaiheen pohjalta. Vuonna 1986 pyhäkoulu - ja päiväkerhotyö liittyivät hallinnollisesti saman johtokunnan alaisuuteen. Seurakunnassa oli tällöin 25 päiväkerhoryhmää, joissa kävi yhteensä 420 lasta. Lapsiryhmän suuruus oli 9-20 lasta. Lastenohjaajia työskenteli kerhoissa yksitoista ja kerhoja toimi myös yhdessätoista eri paikassa. Normaalien kerhojen lisäksi pidettiin Hepolassa ja Kivikolla kesäkerhoja kesäkuun aikana. (Aaltonen ym. 2006, 283–284.)

Vuonna 1996 pyhäkoulutyön ja päiväkerhotyön kanssa saman johtokunnan alaisuuteen liitettiin myös nuorisotyö. Tuohon aikaan päiväkerhojen jäsenmäärät olivat hieman supistuneet verrattuna kymmenen vuoden takaisiin. Päiväkerhoryhmiä kokoontui 23 ja kävijöitä oli tuolloin yhteensä 386. Lastenohjaajia toimi päiväkerhotyössä seitsemän. Kerhoja pidettiin yhdeksässä toimipaikassa ympäri Kemiä. Kerhotoiminta sisälsi päivän kulloiseenkin teemaan liittyviä lauluja, leikkejä, maalausta, satuja, askartelua, liikuntaa, ulkoilua, käytännön töitä sekä retkiä lähiympäristöön unohtamatta. Uskontohetkissä lapsi sai perustietoa kristinuskon keskeisistä asioista. (Aaltonen ym. 2006, 284.)

Osa kerholaisista oli alimpia luokkia käyviä koululaisia, niin sanottuja avainlapsikerholaisia. Vuonna 1973 aloitti kokeiluna Kansalaisopisto Luotolan tiloissa ensimmäinen koululaiskerho eli avainlapsikerho. Tämä poikkesi hieman perinteisten päiväkerhojen toiminnasta. Kemin seurakunnan järjestämä avainlapsikerho oli tarkoitettu kahta alinta luokkaa käyville koululaisille, joiden molemmat vanhemmat kävivät töissä. (Aaltonen ym. 2006, 191–193.)

Vuonna 1999 seurakunta toi julki seuraavanlaisen 30-vuotistilinpäätöksen päiväkerhotyön osalta: ”...Päiväkerhoilla on edelleen paikkansa perheiden tukena ja päivähoidon rinnalla. Yhteiskunnan kehitys ja perheiden tilanne on lisännyt lasten levottomuutta tänä aikana. Päiväkerhotyön painopiste on siirtymässä päiväkerhotyön ohella perhekerhotyöhön ja pienten koululaisten iltapäiväkerhoihin... Seurakunnan eri työmuotojen yhteistyö on lisääntynyt. Varhaiskasvatustiimi on aloitellut toimintaansa yhteisten tapahtumien suunnittelulla.” Vuoteen 1999 mennessä päiväkerhotoiminta näytti laajentuneen kolmen vuoden takaiseen tilaan. Kemin seurakunnassa oli 28 kerhoryhmää, joissa yhteensä 401 vakituista kävijää. Koululaisten iltapäiväkerhot toimivat neljässä ryhmässä, joissa oli 95 lasta. Lastenohjaajien vahvuus oli seitsemän

vakituista, opiskelija, harjoittelija sekä kahdeksan peruskoulun päättäneitä nuorta. (Aaltonen ym. 2006, 284–285.)

3.2 Päiväkerhojen nykytilanne Kemissä

Vuoteen 2007 mennessä päiväkerhoryhmiä kokoontui Kemissä kuudella eri alueella: Juntonkankaalla, Tervaharjulla, Peurasaaressa, Takajärvellä, Paattiossa ja Veitsiluodossa. Päiväkerhoryhmiä kokoontui vuonna 2007 kahdeksan, kävijöinä oli 39 poikaa ja 55 tyttöä. Kesäkerhotoimintaa toteutettiin neljässä eri toimipaikassa. Yhteensä 10 lapsiryhmässä, joissa kokoontui kaiken kaikkiaan 140 lasta. Kirkkohallituksen tilaston mukaan Kemissä kokoontui koko vuonna yhteensä 18 eri kerhoryhmää, joissa 105 poikaa ja 131 tyttöä. Yhteistyötä perheiden ja kaupungin päivähoidon kanssa toteutetaan adventtikirkkojen ja päiväkotivierailujen merkeissä. Adventtikirkkoja pidettiin vuonna 2007 yhteensä neljä, joissa vieraili 486 henkilöä. Uutena perhetilaisuutena pidetty Nallekirkko kokosi mukaan 190 henkilöä. (Päiväkerhotyön toimintakertomus vuodelta 2007.)

Päiväkerhomaksu on ollut sama jo lähes 15 vuotta. Maksu on 12,8 euroa syksyltä ja 13,45 euroa keväältä. Kirkkoneuvoston taloudellinen hallinto määrittelee kerhomaksun suuruuden. Ensi vuonna maksuihin tulee todennäköisesti korotus. Alun perin kerhot olivat maksuttomia, mutta laman seurauksena kaikkeen piti kuulua maksu ja niinpä kirkkoneuvosto määräsi osallistumismaksun kerhoihin. Kemissä johtokunta ei olisi halunnut ottaa maksua käyttöön 90-luvulla. Kirkkoneuvosto kuitenkin perusteli maksua sillä, että se sitouttaa kävijöitä toimintaan, esimerkiksi ilmoittamaan poissaoloista. Kerhomaksu on niin pieni, ettei sillä voida kattaa kerhojen käyttökuluja. (Tuomivaara 2008.)

Päiväkerhojen tehtävä on edelleenkin antaa kristillistä kasvatusta alle kouluikäisille lapsille (4-6-vuotiaille). Toiminta rakentuu kristilliselle arvoperustalle. Päiväkerhotyö pitää yhteyttä Kemin kaupungin päivähoidon kanssa ja tukee kotien kristillistä kasvatusta. Päiväkerhotyön toiminnalliset tavoitteet ja painopistealueet vuodelle 2008 ovat kristillinen kasvatusta yhdessä perheiden kanssa, päiväkotihartaudet ja kirkkotilaisuudet, päiväkerhojen pitäminen viidessä kerhopisteessä, ryhmien lapsikoon

pitäminen 10–20 lapsessa, jokaisessa ryhmässä kahden ohjaajan pitäminen. Tavoitteisiin ja painopisteisiin kuuluu myös työnohjaus mahdollisuus kaikille lapsityöntekijöille, yhteistyön kehittäminen, uusien työtapojen kartoittaminen paikallisesti ja rovastikunnallisesti, työntekijöiden erityisosaamisen huomioiden. (Kemin seurakunta. Toimintasuunnitelma ja talousarvio vuodelle 2008 ja suunnitelma vuosille 2009–2010, 21.)

Kerhojen osallistujamäärät Kemissä ovat vuosien saatossa laskeneet. Taulukko 4:sta voi huomata sen, että ongelma ei ole pelkästään Kemin alueella, vaan yleinen kiinnostus kirkon toimintaa kohtaa on laskenut myös valtakunnallisesti. Toki taulukko on vanha, mutta kävijäsuunta on edelleen sama. Kemissä lasku voi johtua osittain siitä, että tämä on muuttotappioaluetta ja nuoret muuttavat muualle perustamaan perheitä. Myös lapsia syntyy nykyään entistä vähemmän. Syntyvyys on kuitenkin käsittääkseni tällä alueella nousussa lähivuosiin verrattuna. Eli toimintaan voi olla tulossa muutaman vuoden kuluttua lisää lapsiperheitä. Päivähoidon subjektiivinen oikeus on varmasti myös vaikuttanut kävijämääriin, tätä mieltä on ainakin lapsityönohjaaja. Alun alkaen päiväkerhot perustettiin Kemissä palvelemaan myös niitä perheitä, joiden vanhemmat eivät olleet töissä. Päiväkoteihin sai ennen subjektiivista oikeutta viedä lapsen ainoastaan, jos vanhemmat kävivät töissä. Seurakunnan päiväkerhot olivat avoinna myös niille lapsille, jotka eivät käyneet päivähoidossa. Nykyään kun kaikilla on oikeus viedä lapsensa päivähoidon, tätä oikeutta myös käytetään. Lapsi viedään muutamana päivänä kuukaudesta päivähoidon samaan virikkeitä, eikä tuoda enää päiväkerhoon, kuten ennen. (Tuomivaara 2008.)

3.3 Päiväkerhotyön organisaatio Kemin seurakunnassa

Seurakunnan ylin päättävä elin on kirkkovaltuusto, joka valitaan yleisillä vaaleilla joka neljäs vuosi. Kaikilla 18- vuotta täyttäneillä seurakuntalaisilla on äänioikeus vaaleissa. Kirkkovaltuusto tekee seurakunnan viranhaltijoita ja taloutta koskevat tärkeimmät päätökset. (Kemin seurakunnan [www-sivut](#).)

Kirkkoneuvosto on seurakunnan hengellisen työn ja muun toiminnan yleisessä johdossa oleva luottamushenkilöelin (Kaavio 3.). Se valmistelelee myös asioita kirkkovaltuustolle

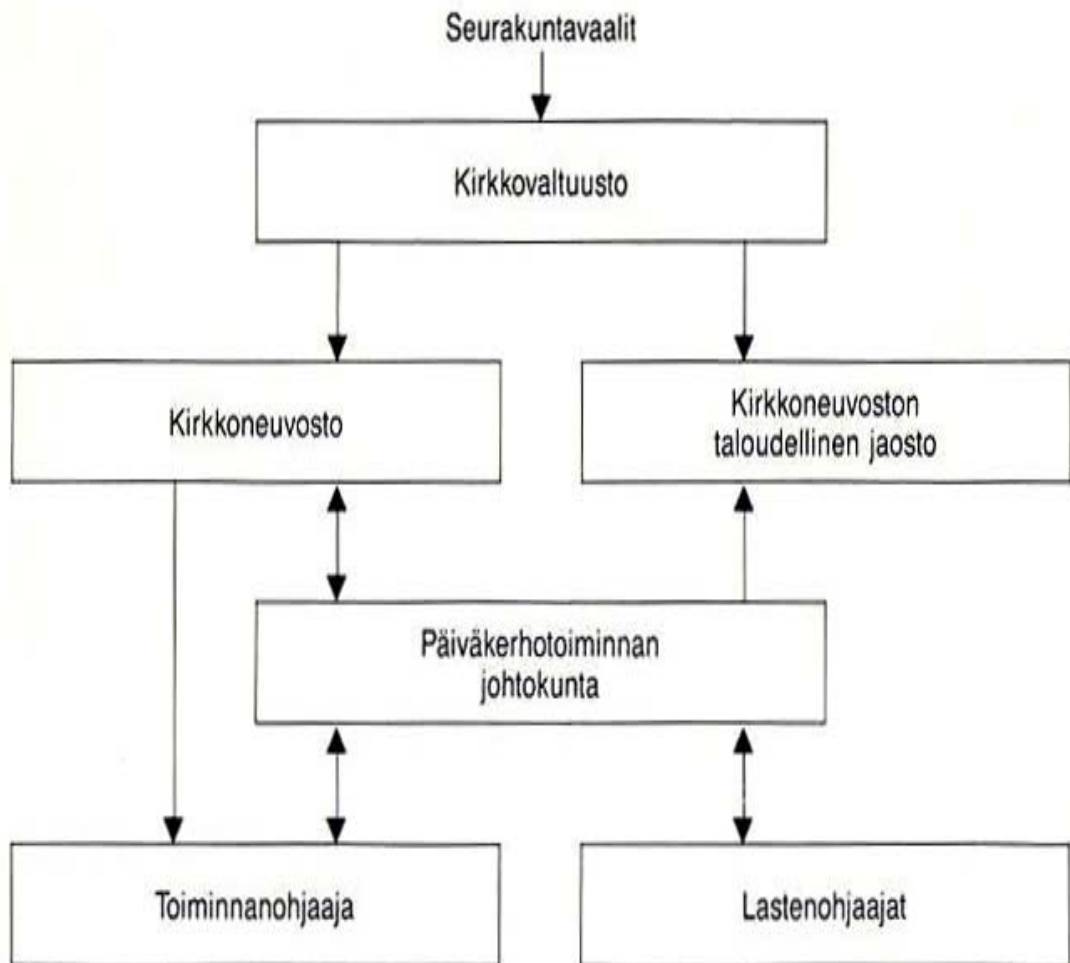
ja panee täytäntöön sen päätökset. Kemissä kirkkoneuvoston puheenjohtajana toimii kirkkoherra Markku Korpela. Neuvosto hoitaa seurakunnan taloutta ja omaisuutta sekä huolehtii seurakunnan yleisestä hallinnosta. Kirkkoneuvoston alaisuudessa toimii sen taloudellinen jaosto sekä tarpeellinen määrä eri työalojen johtokuntia. Näitä johtokuntia Kemin seurakunnassa ovat vuonna 2007–2008 julistustoiminnan johtokunta, kasvatustoiminnan johtokunta sekä palvelutoiminnan johtokunta. Kemin seurakunta on jaettu piirineuvostojen johdolla toimivaan neljään piiriin, joita ovat Sauvosaaren, Syväkankaan, Tervaharjun, Karihaaran, Veitsiluodon piirineuvostot. (Kemin seurakunnan www-sivut.)

Päiväkerhotoimintaa valvoo ja ohjaa kirkkovaltuuston valitsema johtokunta. Jäsenet johtokuntaan valitaan kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Valtuusto valitsee puheenjohtajan ja kuusi jäsentä sekä heille varajäsenet. Kirkkovaltuusto valitsee myös kirkkoneuvoston johtamaan seurakunnan hengellistä elämää, johon osaksi kuuluu myös opetus - ja kasvatustyö. Johtokunnassa on yhteishenkilönä kirkkoneuvoston edustaja. Johtokunnan vastuualueeksi voidaan antaa ikäjakauman mukaan kaikki lapsia koskevat toiminta (lapsityönjohtokunta) tai johtokunta asetetaan yhtä työalaa varten (päiväkerhotoiminnan johtokunta). Seurakunta saa tehdä tämän määrityksen itse. (Ahteenmäki-Pelkonen ym. 1986 s.57.) Kemin seurakunnassa toimii kasvatustoiminnan johtokunta.

Johtokunta on toiminnastaan vastuussa kirkkoneuvostolle. Se velvoittaa johtokuntaa antamaan vuosittain päiväkerhoja koskevan toimintasuunnitelman, talousarvion sekä oman toimintakertomuksen kirkkoneuvostolle hyväksyttäväksi. Johtokunnan jäseniä valittaessa on hyvä kiinnittää huomiota siihen, millaisia jäseniä erityisesti päiväkerho tai muu lapsia koskeva toiminta tarvitsee. Valinnassa on hyvä huomioida lapsityön monipuolinen asiantuntijuus. Valitaan esimerkiksi hoitoalalta terveydenhoitaja ja opetusosalta opettaja. Seurakunta tulee toimintaan mukaan teologin, toiminnanohjaajan ja lastenohjaajien välityksellä. Johtokunnan toimialaan kuuluvat asiat voivat edetä siten, että esimerkiksi lapsen huoltaja tekee toivomuksensa johtokunnalle tiedäväksi. Kokouksessa asia käsitellään ja tarvittaessa johtokunta voi vaatia lisäselvityksiä. Asia voidaan käsitellä uudestaan seuraavassa kokouksessa jonka jälkeen johtokunta tekee päätöksensä. (Ahteenmäki-Pelkonen ym. 1986 s.57–58.)

Lapsityön toiminnanohjaajana Kemissä toimii tällä hetkellä lapsityönohjaaja Heljä Tuomivaara. Hän on yhdyshenkilönä merkittävä hahmo. Hän hoitaa kerhopaikkoja lasten vastaanottamista varten, jakaa lapsiryhmät ja kuuntelee lasten vanhempien esittämät toiveet. Lapsityönohjaajan laaja-alaisena tehtävänä on seurata miten lapset osallistuvat kerhoihin sekä luoda toiminnalle käytännön edellytykset sellaisiksi, että jokainen kerhoikäinen voi osallistua toimintaan. Kerhokäynneillä toiminnanohjaaja muodostaa kokonaiskuvan kerhojen toiminnasta. Tähän vierailuun kuuluvat mm. kerholaisten ja lastenohjaajien välisen ilmapiirin arvioiminen sekä työskentelyolosuhteiden ja ohjelman toteutumisen tarkistaminen. Varhaiskasvatuksesta vastaava pappi, Jani Koivusalo, toimii nykyään asioiden esittelijänä johtokunnan kokouksissa, valvoo taloutta sekä toimii tarvittaessa lapsityönohjaajan sijaisena. Varhaiskasvatuksesta vastaava pappi on ensikädessä vastuussa päiväkerhotyöhön liittyvistä asioista. Hänen tehtävänä on pitää johtokunta ajan tasalla päiväkerhoihin liittyvistä asioista. Aiemmin näitä tehtäviä Kemissä hoiti lapsityönohjaaja. (Tuomivaara & Koivusalo 2008.)

Lastenohjaajat ovat lapsiryhmänsä parhaita asiantuntijoita. Lastenohjaajan tehtävänä päiväkerhoissa on ohjelman suunnittelu ja sen toteuttaminen. Myös kaikki käytännön asiat, jotka tulevat esiin lasten kanssa työskennellessä kuuluvat lastenohjaajille. Käytännön tehtävistä esimerkkeinä voivat olla ruokailussa auttaminen, lohduttaminen, pukeutumisessa ja riisuutumisessa avustaminen, yhteydenpito vanhempien kanssa sekä lasten turvallisuudesta huolehtiminen. Kerran kuukaudessa kokoontuvassa työkokouksessa lastenohjaajat voivat keskustella työnsä tuottamista iloista ja haasteista keskenään. Työkokouksissa keskustellaan kaikesta kerhoihin liittyvästä kuten kerhosuunnitelmasta, menettelytavoista, toteuttamistavoista ja toteuttamisvälineistä. Suunnittelukokouksissa lastenohjaajat jakavat toimintaohjeita ja viiheitä toisilleen. Tasapuolisuus toiminnanohjaajan ja lastenohjaajien välillä on ensiarvoisen tärkeää, jotta tieto kulkee avoimesti ja kaikilla on hyvä työskentelyilmapiiri. Kerhoon tarvittavista hankinnoista, kuten musiikkisoittimista, kalusteista, huoneistoista päättää viimekädessä kirkkoneuvoston taloudellinen jaosto. (Ahteenmäki-Pelkonen ym. 1986 s.59–60.)

Kaavio 3. Päiväkerhotyön organisaatio (Ahteenmäki-Pelkonen 1986, 56.)

Kirkon kasvatuksen ja nuorisotyön yksikkö, KKN, kehittää ja koordinoi varhaiskasvatusta kirkossa. KKN edistää kasteopetuksen toteuttamista monimuotoisesti. Se tekee yhteistyötä perheiden ja lapsen lähiyhteisöjen kanssa. Lapsi kohdataan kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista tukien. KKN:n varhaiskasvatuksen kokonaisuuteen kuuluu seurakuntien oma varhaiskasvatus ja yhteistyö yhteiskunnan varhaiskasvatuksen kanssa. KKN:ssa työskentelee kaksi varhaiskasvatussihteeriä. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon www- sivut.)

4. KOLMANNEN SEKTORIN VARHAISKASVATUSTOIMINTA KEMISSÄ

4.1 Mannerheimin Lastensuojeluliiton palvelut Kemissä

Tässä työssä kolmannella sektorilla tarkoitetaan järjestöjä, säätiöitä, osuuskuntia sekä yhdistyksiä, jotka tekevät voittoa tavoittelematonta työtä. Suomessa on useita kymmeniä tuhansia toimivia kolmannen sektorin järjestöjä. Usein ihmiset tekevät vapaaehtoistyötä kolmannen sektorin järjestöissä. Yleisimmät tunnetuimmat kolmannen sektorin toimijat Suomessa ovat varmaan Suomen Punainen risti ja Mannerheimin lastensuojeluliitto. (Pajula 2006.) Esittelen tässä osassa MLL:n Kemien yhdistyksen toimintaa. En valitettavasti löytänyt tietoa muista Kemien alueella toimivista kolmannen sektorin varhaiskasvatuspalveluista. Lastensuojeluliiton toiminta on kuitenkin ehdottomasti laajinta ja näkyvintä tällä alueella. Esittelen myös muita Kemien seurakunnan varhaiskasvatukseen liittyviä palveluita tässä osassa, vaikka kirkon toiminta ei varsinaisesti kuulu kolmannen sektorin sisään.

Kemissä Mannerheimin lastensuojeluliiton toiminnan pääpaino on lastenhoito- sekä lapsiparkkitoiminnassa. Lastenparkki on auki joka maanantai klo 14–18.00 ja joka kuun ensimmäinen lauantai klo 10–15.00. Lastenparkki toimii Kemien seurakuntakeskuksen alakerrassa. Toimintaa pyöritetään vapaaehtoisten ohjaajien voimin. Toimintaan kaivataan koko ajan mukaan uusia jäseniä. (Mannerheimin lastensuojeluliiton Kemien yhdistyksen www- sivut.)

Mannerheimin lastensuojeluliiton lastenparkki toimi vuonna 2005 Kemien seurakunnan tiloissa (Kirkkopuistokatu 11). Parkki toimi joka maanantai 14.00–18.00 ja joka kuun ensimmäinen lauantai 10.00–15.00. Kevätkaudella 2005 käyntikertoja lastenparkissa oli 24 ja lapsia kävi parkissa yhteensä 254. Syyskaudella oli käyntikertoja puolestaan hieman vähemmän, 19 ja lapsia kävi parkissa 166. Kevät- ja syyskauden aikana käyntikertoja on ollut yhteensä 43. Vuoden 2005 aikana lapsia kävi parkissa 420. (Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kemien yhdistyksen toimintakertomus 2005, 3.)

Lastenhoitopalvelu toimii MLL:n Lapin piirin välityksellä Rovaniemeltä käsin. Kemissä toimi neljätoista hoitajaa vuoden 2005 aikana hoitorenkaassa. Vuoden 2005 aikana Kemiin on perehdytetty kaksi uutta hoitajaa. Vuoden 2005 aikana kemiläiset

lapsiperheet ovat käyttäneet lastenhoitopalvelua yhteensä 1515 tuntia. Josta oli sairastuneen lapsenhoitoa 50 tuntia. Käyntikertoja on ollut perheiden luona 225 kpl ja lapsia on ollut 106 kpl. Hoitoa on saanut 42 perhettä ja 106 lasta. (Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kemian yhdistyksen toimintakertomus 2005, 3.)

Vuoden 2007 aikana lapsiparkissa kävi lapsia 400. Lastenparkki vietti marraskuussa 13vuotis taivaltaan. Keväällä 2007 Kemian työväenopisto ja MLL:n lapin piiri järjestivät hoitajakurssin Kemissä. Kurssille osallistui kymmenen opiskelijaa, josta neljä jatkoi hoitajana Kemian alueella. Kemissä toimi 19 hoitajaa vuoden 2007 aikana hoitorenkaassa. Vuoden 2007 aikana kemiläiset lapsiperheet käyttivät lastenhoitopalvelua 1508 tuntia, josta oli sairastuneen lapsenhoitoa 25 tuntia. Käyntikertoja oli perheiden luona 339. Hoitoa on saanut yhteensä 43 perhettä ja 176 lasta. (Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kemian yhdistyksen toimintakertomus 2007, 3.)

Lastenhoitopalvelu on tarkoitettu tilapäiseen ja lyhytaikaiseen lastenhoidon tarpeeseen. MLL:n hoitajavälitys auttaa perhettä löytämään hoitajan kotiin hoitamaan lasta esimerkiksi silloin kun, vanhemman pitää päästä hoitamaan omia asioitaan, kun lapsi ei sairauden vuoksi voi mennä päivähoitoon tai vanhemmat haluavat hetken hengähtää. Perheillä on mahdollisuus saada hoitaja kotiin kaikkina vuorokauden aikoina. Lastenhoitotyöhön soveltuva 15 vuotta täyttänyt henkilö pääsee MLL:n hoitajaksi, suoritettuaan Mannerheimin Lastensuojeluliiton järjestämän lastenhoitokurssin. Kurssia ei tarvitse käydä, jos hoitajalla on jo ennestään tarpeelliset valmiudet tehtävään. Koulutusta ei vaadita hoitajaksi ryhtyvältä, jos hän on esimerkiksi sosionomi - tai lähihoitajaopiskelija. Hoitajat haastatellaan ja tarpeen mukaan perehdytetään tehtävään. Lastenhoitotoiminta huolehtii hoitajien jatkokoulutuksesta, valvonnasta ja ohjauksesta. Hoitajalla on oltava voimassaoleva hoitajakortti, jotta hän voi toimia tehtävässä. Kortin voimassaoloon edellytetään tietty määrä hoitajatapaamisiin osallistumisia. Lastenhoitotoiminnan painopiste on lapsen turvallisuudesta ja viihtyvyydestä huolehtiminen. Perhe toimii perheessä työskentelevän hoitajan työnantajana, hoitajat eivät ole työsuhteessa Mannerheimin Lastensuojeluliittoon.

Lastenhoitotoiminnan hoitajavälityksen tehtävänä on etsiä sopiva hoitaja perheen tarpeisiin sekä pitää säännöllisesti yhteyttä hoitajiin. Hoitotapahtuma on yleensä kertaluonteinen ja siitä tehdään hoitajan ja vanhempien kesken suullinen sopimus. Lasta hoidetaan vanhempien antamien ohjeiden mukaisesti lapsen kotona. Lastenhoitaja ja perhe voivat sopia hoitokertaan liittyvistä muista tehtävistä erikseen, mutta pääsääntöisesti hoitaja on lasta varten, eikä esimerkiksi kotitöiden tekemistä. Hoitajan saa käyttöön soittamalla lähimpään MLI:n hoitajavälitykseen, lähin välitys tällä alueella on Rovaniemellä. (Mannerheimin lastensuojeluliiton [www-sivut](http://www.mannerheiminlastensuojeluliiton.fi).)

Kemissä toimii myös Mannerheimin lastensuojeluliiton ammatillisten perhepalveluiden perhetyö. Ammatillisten perhepalveluiden tavoitteena on tarjota ammatillista osaamista ja yksilöllisiä sekä joustavia palveluita lapsiperheille. Perhepalveluita on mahdollista saada kaikkina vuorokauden aikoina, perheen tarpeiden mukaan, joko lyhyt- tai pitkäaikaisesti. Ammatillisiin perhepalveluihin kuuluvat perhetyö, ryhmämuotoinen perhetyö, tehostettu perhetyö, lapsen kotisairaanhoidon, lastenhoitopalvelu yrityksille, vanhempainryhmät, perheleirit, lasten ryhmähoito sekä vammaisen ja pitkäaikaissairaalan lapsen hoito. Tilajana toimii yleensä kunnan sosiaali- ja terveystoimi, yhteisö, yritys tai yksityinen henkilö. Tilaajan kanssa MLL:n Lapin piiri tekee kirjallisen sopimuksen. Ammatillisissa perhepalveluissa työn painopiste on ennaltaehkäisyssä. (Stankowski 2005, 1-3.)

Perhetyön tehtävänä on auttaa perheitä esimerkiksi silloin, kun vauva valvottaa, perheenjäsen on uupunut, perheenjäsenellä on sairaus, leikkaus tai toipilasvaihe tai kun vanhemmat tarvitsevat tukea ja apua arjen pyörittämiseen. Perhetyön työmenetelmiä ovat ratkaisukeskeinen voimavarasuuntautunut keskustelu sekä vanhemmuutta vahvistava ohjaus. Työmuotoina perhetyössä käytetään lastenhoitoavun järjestämistä, lasten hoitoon ja kasvatukseen liittyvien asioiden läpikäyntiä sekä erilaisten perheenjäsenille sopivien toimintavaihtoehtojen etsimistä, perheen arjen hallinnan tukemista sekä perheenjäsenten kannustamista ja rohkaisemista. Perhetyöntekijänä toimii sosiaali-, terveys- tai kasvatustieteen alan tutkinnon suorittanut henkilö tai alan opiskelija. MLL:n Lapin piirin työntekijä perehdyttää työntekijät tehtäväänsä. (Stankowski 2005, 2-3.) Saamieni tietojen mukaan Kemin alueella toiminta on lähtenyt käyntiin melko nihkeästi. Työ on varmasti tarpeellinen ja sille olisi käyttöä tällä alueella. On valitettavaa, kuinka hyvät ideat kaatuvat aina rahahuoliin, varsinkin sosiaali- ja terveysalalla. Ymmärrän myös sen, että perheillä itsellään ei ole varaa

palkata tämän kaltaista palvelua. Pitäisi muistaa ennaltaehkäisevyyden palkitsevuus. Vaikka joku palvelu tai hanke tuntuu kalliilta aluksi, se todennäköisesti maksaa itsensä takaisin korkojen kanssa myöhemmin. Päättäjien pitäisi muistaa joka sektorilla kliseinen lause, *lapsissa on tulevaisuus*.

4.2 Kemin seurakunnan järjestämä muu varhaiskasvatustoiminta

Kemin seurakunta järjestää myös perhekerhoja, kesäkerhoja sekä pyhäkouluja alle kouluikäisille lapsille ja heidän perheilleen. Tänä syksynä aloittaa kokeiluna myös pikkulasten perheille tarkoitettu muskarikerho. Musiikkipainotteinen perhekerho on osoitettu vanhemmille ja alle kouluikäisille lapsille. Muskari-perhekerhoissa leikitään, askarrellaan, pidetään hartaus, nautitaan välipala musiikkituokioiden ohessa. Kerhot toimivat maanantai aamupäivisin Kemin seurakuntakeskuksessa ja keskiviikko aamupäivisin Veitsiluodon kirkolla. Lisäksi tänä syksynä Kemin seurakunnassa järjestetään 4-6-vuotiaille lapsille muskarikerho. Kerho kokoontuu Ajoksessa maanantaisin kahdeksi ja puoleksi tunniksi kerrallaan. (Kirkkolaiva 27.8.2008.)

Perhekerhoissa on yleensä mukana äitejä, isiä, isovanhempia sekä perhepäivähoitajia. Kerhoissa aikuiset pohtivat osan kerhoajasta asioitaan yhteisesti. Keskustelua voidaan käydä esimerkiksi johonkin teemaan liittyen. Keskustelua voi edeltää ohjaajan tai vierailijan pitämä alustus. Lapsilla on samanaikaisesti omaa toimintaa. Ohjaajat ovat suunnitelleet ohjelmaa ja he myös vastaavat koko tilaisuuden sujumisesta. Perhekerhojen yhteydessä on yleensä hartaus. Perhekerho tarjoaa vaihtelua arkisen aherruksen keskellä. Sen merkitys vertaistuen tarjoajana korostuu erityisesti nuorten vanhempien kohdalla. Perhekerhoon tulijat voivat keskustella toisten samassa elämäntilanteessa olevien kanssa. Perhekerho tarjoaa eväitä arjessa jaksamiseen. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon www-sivut.)

Kemin seurakunnassa perhekerhot on tarkoitettu aikuisille ja 0-6-vuotiaille lapsille. Perhekerhotyön tavoite on tukea kotien kristillistä kasvatusta järjestämällä aikuisille ja alle kouluikäisille lapsille yhteistä kerhotoimintaa. Kerhotoiminta rakentuu kristilliselle arvopohjalle. Perhekerhojen tärkein tehtävä on tarjota vertaistukea kotona olevien pienten lasten vanhemmille. Myös vertaistuen ja virikkeiden tarjoaminen lapsille on

tärkeää, sillä osalla lapsista ei välttämättä ole kontakteja muihin saman ikäisiin lapsiin. Ainakin Kemin alueella osa perheistä käyttää perhekerhoja ja päiväkerhoja palveluja yhtä aikaa. Perhekerhoissa aikuiset ja lapset toimivat yhdessä ohjaajan opastuksella. Kerhoissa askarrellaan ja vietetään aikaa yhdessä. Aikuiset saavat myös kahvitella keskenään kerhossa. Kuulemani perusteella, juuri kahviteluhetki on vanhempien mukaan kerhon pidetyin tapahtuma. Joskus kerhoissa on vierailijoita, mutta Kemissä toiminta painottuu pääasiassa vertaistuelle ja yhdessäololle. Kerhot kokoontuvat Kemissä kysynnän mukaan kerran tai kaksi kertaa viikossa. Kerhon kesto on kaksi tai kaksi ja puoli tuntia kerrallaan. (Tuomivaara 2008.)

Kemin perhekerhot ovat avoinna lapsiperheille ja perhepäivähoitajille. Työn kautta pidetään yhteyttä kaupungin perhepäivähoitoon. Vuonna 2007 perhekerhoja toimii 8 eri pisteessä yhden tai kaksi kertaa viikossa. Jokaisessa kerhoryhmässä on kaksi lastenohjaajaa. Ennen kerhoista vastasi diakoniatyö. Tällöin diakoni oli kerhoissa aikuisia varten ja lapsia varten oli kaksi erillistä lastenohjaajaa. Diakoniatyöntekijät ja muut seurakunnan työntekijät vierailevat nykyään oman piirinsä kerhoissa sovitusti. Perhekerhotoiminta kuuluu varhaiskasvatuksen alaisuuteen, tämän vuoksi päiväkerhojen työntekijät vastaavat myös perhekerhotyön pyörittämisestä. (Kemin seurakunta. Toimintasuunnitelma ja talousarvio vuodelle 2008 ja suunnitelma vuosille 2009–2010, 30.)

Perhekerhot ovat toimineet myös kesällä suuren kysynnän vuoksi. Kerhojen tarpeellisuudesta Kemissä kertoo myös se, että osa perheistä käyttää useamman kerhopaikan kerhoa yhtä aikaa. Sama perhe siis saattaa käydä seurakunnan perhekerhossa neljä kertaa viikossa. Osa perheistä käyttää päiväkerhon ja perhekerhojen palveluja rinnakkain, isommat lapset käyvät päiväkerhoissa ja pienimmät käyvät vanhemman tai vanhempien kanssa perhekerhoissa. Kerhojen tarpeellisuuden puolesta puhuu myös se, että vanhemmat tulevat kerhoon yhä nuorempien lasten kanssa. Kerhoissa on ollut mukana jopa 2 viikon ikäisiä lapsia. (Tuomivaara 2008.)

Toiminnan tavoitteiksi vuodelle 2008 perhekerhojen osalta on listattu perhekeskeisyys, yhteydenpito kunnalliseen päivähoitoon tukemalla perhepäivähoitajia työssään, yhteistyön tekeminen perhekirkkojen ja muiden seurakunnan perhetapahtumien kanssa, vanhemmuuden tukeminen sekä kesällä kerhotoiminnan jatkaminen kerhopaikoissa.

(Kemin seurakunta. Toimintasuunnitelma ja talousarvio vuodelle 2008 ja suunnitelma vuosille 2009–2010, 30.)

Kemin seurakunnassa on toiminut 20 vuotta sitten 3-vuotiaiden kerhoja. Kerhoa on kokeiltu uudestaan myös vuonna 2005, yhteensä kolmessa eri toimipisteessä Kemin alueella. Kerhoille oli tämän kokeilun aikana paljon kysyntää ja kerhoja jouduttiin perustamaan kolme, vaikka alun alkaen oli perustettu vain kaksi 3-vuotiaiden ryhmää. Lapsia oli yhteensä parisen kymmentä. Seurakunnan hallinto ei kuitenkaan antanut rahaa toiminnan vakituistamiseen ja kerhot loppuivat vajaan vuoden kokeilun jälkeen. Lastenohjaajan (Tuomivaara 2008.) mukaan 3-vuotiaiden omasta kerhosta on tullut nyt niin paljon toiveita, että toiminnan käynnistämistä uudelleen aiotaan kokeilla lähitulevaisuudessa.

PYHÄKOULU- JA PÄIVÄKERHOTILASTOA 1964—1986

Vuosi	Kouluja	Oppilaita	Kerhoja	Kerholaisia
1964	11.373	269.541		
1965	11.227	255.851		
1966	10.987	244.687		
1967	10.697	242.694	840	24.640
1968	10.376	223.931	1.086	32.842
1969	9.750	199.672	1.523	42.347
1970	9.173	185.261	1.920	46.395
1971	8.657	169.186	2.285	52.721
1972	7.985	148.248	2.747	59.016
1973	7.625	139.609	3.250	67.393
1974	7.320	125.433	3.713	71.950
1975	6.953	123.206	3.998	74.480
1976	6.697	112.054	4.220	79.319
1977	6.450	106.501	4.631	82.717
1978	6.305	102.145	4.984	89.139
1979	6.054	94.018	5.442	93.839
1980	5.790	92.345	5.772	90.766
1981	5.778	92.740	6.112	94.218
1982	5.679	90.211	6.411	94.805
1983	5.582	89.074	6.556	95.758
1984	5.507	86.446	6.807	100.453
1985	5.342	83.634	7.069	103.104
1986	5.183	82.575	7.231	106.351

Taulukko 4. Pyhäkoulu- ja päiväkerhotilastoa 1964–1986 (Kansanaho 1988, 257.)

Pyhäkouluilla on pidempi historia, kuin päiväkerhoilla kemiläisessä seurakuntaelämässä. Kemissä on toiminut pyhäkouluja seurakunnan perustamisvuodesta 1902 asti. Ensimmäisenä pyhäkoulun opettajana toimi usean vuoden ajan pastori Mikko Katilan puoliso. Pyhäkoulujen lukumäärää saatiin lisätyksi kirkkoherra Joutselan toivomuksesta, samalla niiden toiminta vakiintui. Aluksi pyhäkouluja pidettiin kirkon lehtereillä, mutta opettajien taidon edistyessä ja tilojen lisääntyessä pyhäkouluja alettiin pitää muuallakin. (Aaltonen ym. 2006, 188–189.)

Vuonna 1945 Kemin kaupunkiseurakunnassa oli 18 pyhäkoulua, niissä yhteensä 150 kävijää, 29 opettajaa, joista neljä oli miehiä. Pyhäkoulua pidettiin vain talvisin. Vuonna 1965 Kemin seurakunnassa oli 25 pyhäkoulua, niissä kävi yhteensä 1437 oppilasta. Opettajia, joita koulutettiin Luther-kursseilla ja harjoituskokouksissa, oli tällöin nelisenkymmentä. Pyhäkoululaisten ikä vaihteli neljästä kymmeneen vuoteen. Pyhäkoulutoimintaa johti pyhäkoulupastori. (Aaltonen ym. 2006, 188–189.)

Kemin kaupunkiseurakunnassa valittiin 7.6.1951 erityinen pyhäkoulutoimikunta suunnittelemaan ja johtamaan lasten keskuudessa tapahtuvaa sielunhoitoa. Samoihin aikoihin Suomen pyhäkouluyhdistys ryhtyi toimimaan pyhäkoulujen valtakunnallisena yhdyselimenä. Pyhäkoulutoimikunnan tehtävät ja tavoitteet määriteltiin v. 1956 kirkkoneuvoston vahvistamassa ja yhdeksän vuotta myöhemmin uudelleen muotoillussa ohjesäännöksessä. Päiväkerhotoiminnan päästyä myöhemmin vauhtiin, kirkkoneuvosto päätti 1973 yhdistää pyhäkoulusihteerin ja päiväkerhojen toiminnanohjaajan tehtävä yhteiseksi, lapsityön toiminnanohjaajan viraksi. Virkaa on Kemissä hoitanut Heljä Tuomivaara (os. Perkiö) vuodesta 1975 lähtien. (Hyötyniemi 1977, 61–62.)

Pyhäkoulunopettajat tekevät palkatonta ja vapaaehtoista työtä. Pyhäkoulunopettaja pyrkii välittämään sanomaansa lapsen omaksumiskykyä vastaavalla tavalla. Osa lapsista voi olla hyvinkin nuoria, joten vaikeita käsitteitä ja ilmaisia pyritään toiminnassa välttämään. (Hyötyniemi 1977, 62.) 2000-luvulla Kemin seurakunnassa on ollut vaikeuksia löytää pyhäkouluihin opettaja, seurakunnan toiminnassa mukana olevat nuoret eivät jostakin syystä innostu vetämään pyhäkouluja (Tuomivaara 2008). Tästä voisi joku saada hyvän opinnäytetyön aiheen. Myös seurakunta olisi kiitollinen, jos joku selvittäisi, mistä johtuu, että nuoret eivät ole kiinnostuneista pyhäkoulutyön ohjaamisesta. Muihin kerhoihin löytyy kyllä ohjaajia Kemin seurakunnan nuorista.

Pyhäkouluoppilaiden ja sitä myöten pyhäkoulujen määrä on selvästi laskenut viimeisten vuosikymmenten aikana. Pyhäkoulujen ja oppilaiden määrä on jyrkästi laskenut vuoteen 1972 mentäessä (Taulukko 4.). Pyhäkouluja oli tällöin Kemissä enää 18, oppilaita 667 ja opettajia 46. Tämän seurauksena ei enää pystytty järjestämään pojille ja tytöille omia pyhäkoululuokkia. (Aaltonen ym. 2006, 189.)

Kemin seurakunnan järjestämä pyhäkoulu toimii tällä hetkellä Juntonkankaan seurakuntakodissa. Kävijöitä tässä yhdessä ryhmässä on ollut noin kymmenen. Pyhäkoulu kokoontuu kahtena sunnuntaina kuukaudessa, tietenkin kävijöiden ja ohjaajan resurssien mukaan. Pyhäkoulun pitkäaikaisena ohjaajana toimii Katriina Kallio. Yksi pyhäkouluryhmä on toiminut seurakuntakeskuksessa vuoteen 2006 asti. Toimintaa on myös yritetty sytytellä Syväkankaalla muutama vuosi taaksepäin. Valitettavasti kävijöitä ei ole saatu tarpeeksi, jotta pyhäkouluja olisi järkevä järjestää. (Tuomivaara 2008.) Pyhäkoulussa lauletaan ja leikitään, askarrellaan, tehdään retkiä, opitaan Jumalasta, kuunnellaan kertomuksia Raamatusta, vierailaan kirkossa ja opetellaan hiljentymään. Pyhäkoulu on tarkoitettu 4-12-vuotiaille lapsille. Pyhäkoulujen perustehtävinä on edelleenkin tukea vanhempia kasvatustehtävässä ja antaa kristillistä kasvatusta lapsille. (Kemin seurakunnan www-sivut.)

Kesäkerhot toimivat samalla periaatteella kuin päiväkerhotkin. Pääsääntöisesti samat lapset käyvät talvisin päiväkerhoissa ja kesäisin kesäkerhoissa. Kesäkerhoille on ollut tarvetta, sillä kerhoja on perustettu sellaisiin paikkoihin, joissa päiväkerho ryhmiä ei ole saatu kasaan. Tämä selittyy osittain sillä, että kesäkerhot on tarkoitettu 4-8 -vuotiaille lapsille. Kesäkerhoihin pääsevät myös mukaan esikoululaiset sekä ekaluokkalaiset, jotka eivät päiväkerhoihin pääse. Kerhot kestävät 2,5 tuntia kerrallaan, ne alkavat kesäkuussa ja kestävät yhteensä viisi viikkoa. Kesäkerhoja on järjestetty vuonna 2008 neljässä kerhopisteessä, pääsääntöisesti kaksi kertaa viikossa, mutta useana kesänä on lapsilla ollut mahdollisuus osallistua kerhoihin jopa neljänä päivänä viikossa. Kesäkerhoissa ohjelma on samaa, (laulua, leikkiä, askartelua, hartauksia, hiljentymistä) kuin päiväkerhoissakin, mutta erikoisuutena on se, että kesäkerhossa ulkoillaan mahdollisimman paljon. Viime ja tänä kesänä on kesäkerhoissa toteutettu myös erilaisia pitkiä projekteja, aiheena on ollut muun muassa elämysmatka Korkeasaareen ja Puuhamaahan. (Tuomivaara 2008.)

”Lasten on hyvä ymmärtää myös hiljentymisen ja hartaustuokioiden merkitys. Rauhoittuminen ja hiljentyminen hetkeksi jäsentävät pienen leikkijän päivää. Kerhoilla on myös tärkeä yhdessä toimimista kehittävä tarkoitus.” Lastenohjaaja Taina Väkeväinen.

5. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1. Tutkimuseettiset toimintaperiaatteet ja tieteellisen käytännön loukkaukset

Tutkimuseettiset toimintaperiaatteet perustuvat tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatimiin tutkimuseettisiin ohjeisiin. Tutkimuseettinen neuvottelukunta on laatinut tutkimuseettiset ohjeet hyvästä tieteellisestä käytännöstä ja sen loukkausten käsittelemisestä yhdessä Suomalaisen tiedeyhteisön kanssa. Neuvottelukunnan laatimien ohjeiden tavoitteena on tieteellisen käytännön edistäminen ja tieteellisen epärehellisyyden ennaltaehkäisy. Opinnäytetyön tekemisessä on noudatettava tieteen yleisiä eettisiä sääntöjä sekä voimassa olevaa tietosuojalakia. Tietosuojalaki pitää sisällään pyrkimyksen objektiivisuuteen, tulosten oikeaan johtamiseen ja perusteluun sekä tulosten asettamisen kriittisen keskustelun alaiseksi. Opinnäytetyössä ei saa käyttää plagiointia. Tarkat lähdemerkinnät on merkittävä selvästi esiin sekä työn on oltava kaikilta osin opiskelijan itsensä tekemä. (Opinnäytetyöopas.)

Hyvän tieteellisen käytännön loukkauksia ovat piittaamattomuus hyvästä tieteellisestä käytännöstä sekä vilppi. Vilppi tieteellisessä toiminnassa tarkoittaa tiedeyhteisön ja päätöksentekijöiden harhauttamista. Vilppi tarkoittaa väärin tietojen ja tulosten esittämistä tiedeyhteisölle tai niiden levittämistä julkaisussa. Vilpin ilmenemismuotoja ovat sepittäminen, vääristely, luvaton lainaaminen sekä anastaminen. Piittaamattomuus hyvästä tieteellisestä käytännöstä ilmenee yleensä törkeänä laiminlyöntinä ja holtittomuutena tutkimuksen suorittamisessa. Esimerkkinä piittaamattomuudesta voi olla muiden tutkijoiden osuuden vähättely julkaisussa tai puutteellinen viittaaminen aikaisempiin tutkimustuloksiin, harhaanjohtava raportointi tai tulosten puutteellinen kirjaaminen ja säilyttäminen. (Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitteleminen.)

Henkilötietolain lähtökohtana on, että ihmisiä koskevat tutkimukset tehdään ilman yksilötason tietoja aina, kun se suinkin on mahdollista. Kun käsitellään henkilötietoja, sen on tapahduttava kyseisen henkilön suostumuksella. Jos suostumuksen hankkiminen ei kuitenkaan ole mahdollista, esimerkiksi tietojen suuren määrän, tietojen iän tai muun sellaisen syyn vuoksi, tietojen tutkimiseen voidaan hakea viranomaislupaa. (Tutkimuslupaohjeet.) Jos olisin tehnyt kyselyn lapsille, olisin tarvinnut sen

toteuttamiseen lasten huoltajien suostumukset. En tarvinnut tutkimuslupaa opinnäytetyötäni varten, koska jokainen aikuinen teki itsenäisesti päätöksen vastaako hän kyselyyn vai ei. Pyysin kuitenkin lapsityönohjaajalta suullisen luvan tutkimuksen toteuttamiseen.

5.2 Eettiset säännöt

Kemi-Tornion ammattikorkeakoulussa laadittujen opinnäytetöiden tekijänoikeudet kuuluvat opinnäytetyön tekijälle tai tekijäryhmälle ellei toisin sovita. Opinnäytetyön hankesopimuksessa määritellään opinnäytetyön tulosten käyttö- ja kehittämisoikeudet (Opinnäytetyön ohjeet). Hankesopimukseeni on määritelty opinnäytetyöni tekijänoikeudet seuraavasti, tekijänoikeudet kuuluvat työn tekijälle eli minulle, mutta työ on Kemin seurakunnan hyödynnettävissä tarvittaessa. Henkilötietoja sisältävät rekisteriaineistot ja tutkittavien vapaaehtoisella suostumuksella saadut henkilötietoja sisältävät tutkimusaineistot voivat olla salassa pidettäviä. Käytännössä se velvoittaa erityiseen huolellisuuteen aineiston käsittelyssä, jotta aineisto ei missään vaiheessa joudu ulkopuolisten ulottuville. (Tietosuojalainsäädäntö.) Kemi-Tornion ammattikorkeakoulussa laaditut opinnäytetyöt ovat julkisia. Ne ovat saatavilla valmistumisen jälkeen koulumme kirjastosta (Opinnäytetyön ohjeet). Kyselylomakkeeseen olen lisännyt tekstin, jossa kerron vastaajille, että käsittelen ja säilytän kyselyt luottamuksellisesti sekä kyselyyn vastataan nimettömästi ja vastaajien henkilöllisyydet pysyvät salassa.

Minua opinnäytetyöntekijänä sitoo salassa pidettävän aineiston osalta vaitiolovelvollisuus. Sen mukaan en saa sivullisille ilmaista yksittäisten ihmisten ominaisuuksista, oloista tai taloudellisesta asemastaan saamiani tietoja. Vaitiolovelvollisuus kuuluu itsestäänselvyytenä myös yleiseen tutkimusetiikkaan. Lain mukaan henkilötietoja sisältävät aineistot pitää hävittää heti, kun niiden käyttötarkoitus on loppuun saatettu ja tutkimuksen oikeellisuus on tarkistettu. (Tietosuojalainsäädäntö.) Minulla ei ole kyselylomakkeessa henkilötietoja, mutta henkilöt voidaan silti tunnistaa vastausten perusteella, joten pidän lomakkeet omassa säilössäni työn valmistumiseen asti. Työn valmistumisen jälkeen tuhoan kyselyt. Teetin kyselyt Kemissä kahdessa eri kerhopaikassa, molemmissa paikoissa sain vastaukset yhdeltä päiväkerhoryhmältä. En

vertaile eri kerhopaikoilta saamiani kyselyjä keskenään työssäni. En myöskään paljasta työssäni niitä alueita, joilla kyselyt teetin. Enkä kerro kerhoryhmien kokoontumisaikoja, joissa kyselyihin on vastattu tai päivämääriä, jolloin kerhoissa vierailin, jotta vastaajien yksilöllisyydet pysyvät mahdollisimman hyvin suojattuina.

5.3 Tutkimusmenetelmät ja tutkimuskysymykset

Tutkimukseni on laadultaan kvantitatiivinen eli määrällinen, mutta siinä on myös laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen piirteitä. Määrällinen tutkimus sopii työhöni paremmin, sillä kaavioista ja tilastoista, sillä niistä on helppo ja nopea nähdä tulokset. Vaikkakin tulokset täytyy ensin muuttaa kuvioiksi ja taulukoiksi, onneksi tietotekniikka on tässä työssä suurena apuna. Myös tutkimustulosten selvittäminen isommasta joukosta onnistuu paremmin määrällisen tutkimuksen myötä. Tarkoitukseni ei ole lähteä analysoimaan yksittäisen vastaajan tai perheen mielipidettä, vaan haluan saada työssäni kuuluviin mahdollisimman monen eri vastaajan ja perheen äänen. Kvalitatiivi termiä käytetään yleensä ihmistieteiden yhteydessä, kuten yhteiskunta- tai kasvatustieteissä. Määrällisessä tutkimuksessa tutkimusjoukkona ovat yleensä fyysiset esineet tai ilmiöt, kuten ihmiset. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa kyselyn tuloksena saatu aineisto tallennetaan numerolliseksi aineistoksi, joka analysoidaan tilastomatematisesti. Aineistoja käsitellään yleensä taulukkolaskentaohjelmalla kuten Excel- tai SPSS-ohjelmilla. Näissä ohjelmissa on lukuisia tilastollisia toimintoja. Ohjelmat myös tekevät taulukoita ja piirtävät kuvaajia, joita voidaan sitten tutkimusraporttiin liittää tulosten havainnollistamiseksi. (Kaipio & Korhonen & Lepikkö & Nieminen & Rask 1999, 1/11.) Käytin tutkimusaineistoni käsittelyyn SPSS-ohjelmaa. Luokkamme ohjelmaan opastusta keväällä, tästä innostuneena käytin oppimani tiedon hyväksi ja tein muutamia kaavioita SPSS-ohjelmalla.

Tutkimusmenetelmänä tutkimusaineistoni keräämiseen käytin puolistrukturoitua kyselylomaketta, jossa oli muutamia avoimia kysymyksiä ja väittämiä, joiden avulla tutkimusongelmiin etsin vastauksia. Avoimiin kohtiin tuli vastauksia valitettavan suppeasti, eikä tätä aineistoa en voi työssäni käyttää. Täysin strukturoidussa lomakkeessa kaikki vastaukset olisivat olleet valmiiksi annettuja, numeerisia ja vähemmän informatiivisia. Tämän vuoksi lisäsin kysymyksiin avointa tilaa, joille pystyi

määrittelemään itse vastauksen, jos annetuista ei löytynyt sopivaa vaihtoehtoa. Tietojen koodaaminen ja muokkaaminen käsittelyä varten on työläämpää, jos mukana on paljon avoimia kysymyksiä ja osan vastauksista jouduin jättämään tästä syystä koodaamatta. Suurin osa aineistosta kuitenkin taipui melko kivuttomasti koodattavaan muotoon.

Olisin tarvittaessa laajentanut tutkimuksen aihetta koskemaan kaikkea Kemin seurakunnassa järjestettävää varhaiskasvatustoimintaa, jos en olisi saanut kerättyä tarpeeksi tietoa päiväkerhotoiminnasta. Olin myös varautunut teettämään kyselyt uudestaan toisella joukolla, jos vastausprosentti olisi jäänyt liian pieneksi. Harkitsin myös aluksi, että olisin haastatellut työtäni varten muutamaa päiväkerhon lastenohjaajaa. Käsiteltävää aineistoa olisi tullut silloin liikaa analysoitavaksi. Halusin myös saada laajemman otoksen ja tämän vuoksi valitsin kyselylomakkeen aineistonkeruumenetelmäksi.

Määrällisessä tutkimuksessa tutkija pyrkii keräämään itselleen empiiristä eli kokemukseen perustuvaa havaintoaineistoa. Tarkastelemalla havaintoaineistoa tutkija pyrkii ymmärtämään erilaisia yhteiskunnallisia ilmiöitä. Havaintoaineistosta tutkija pyrkii tekemään yleistyksiä, tämän vuoksi tutkimustulokset eivät aina ole ehdottomia. Koska tutkimusmenetelmä on tarkoitettu suuria ihmisryhmiä kartoittaviin tutkimuksiin, sen avulla ei saada yksittäistapauksista kattavaa tietoa. (Kaipio ym. 1999 1/11.) Vaikka työni tulokset eivät ole täysin luotettavia johtuen tutkimuksen laadusta uskon, että tuloksilla on kuitenkin käyttöarvoa. Myös yleistykset jättävät yksittäisen vastaajan äänen varjoon, varsinkin, jos se on eriävä. Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää kaikkien kerhossa kävijöiden yleistä mielipidettä ja joudun tekemään päätelmät vastaajien enemmistön mielipiteen perusteella.

Määrällisessä tutkimuksessa toteutetaan yleensä vaihejako. Ensin asetetaan tutkimuskysymykset, joihin haetaan vastauksia mahdollisen aikaisemman hankitun teoriatiedon pohjalta. Tämän jälkeen suunnitellaan tutkimuksen kulku, kerätään aineisto yleensä kyselylomakkeella kuten minä tein, jonka jälkeen sitten tallennetaan ja käsitellään aineisto. Lopuksi arvioidaan saatuja tuloksia ja kirjoitetaan tutkimusraportti. (Kaipio ym. 1999, 1/11.)

Halusin pitää kyselyn mahdollisimman helposti täytettävänä ja aikaa viemättömänä, enintään kahden sivun mittaisena. Halusin myös pitää kysymykset mahdollisimman

informatiivisina ja laajoina, tämän vuoksi pyrin tekemään kyselystä mahdollisimman monipuolisen. Näiden kriteerien pohjalta muokkasin kyselyä sellaiseksi kuin se nyt on (Liite 3.).

Tutkimuskysymykset työssäni ovat seuraavat:

Vastaako Kemin seurakunnan järjestämä päiväkerho perheiden tarpeisiin?

Ja jos vastaa, niin miltä osin?

Onko Kemissä tarpeeksi palveluita kotona oleville lapsille?

5.4 Tutkimusjoukko ja tutkimuksen kulku

Tutkimusjoukkona toimivat Kemin seurakunnan päiväkerhoja käyttävät perheet. Eli ne henkilöt, jotka käyttivät lapsia kerhoissa kyseisenä päivänä. Yleinen oletamus minulla oli, että he ovat pääsääntöisesti lasten vanhempia tai isovanhempia. Ajattelin ennen kyselyn teettämistä, että olisin haastatellut muutamia lapsia aiheesta, mutta tehtyäni koehaastattelun yhdelle lapselle, peruin ajatuksen. Vastaukset olivat pääsääntöisesti yhden sanan mittaisia ja kaikkiin kysymyksiin tuli sama vastaus, joka oli ”karkki”. En ehkä ole tarpeeksi ammattitaitoinen haastattelija tai metodini olivat vääriä. Minulle haastattelijana tuli sellainen olo, että joudun liikaa johdattelemaan vastaajaa. Tämän seurauksena lasten vastauksista olisi tullut manipuloituja ja epäeettisiä. Tällaisin keinoin saaduilla vastauksilla ei olisi ollut työssäni käyttöarvoa.

Toteutin kyselyt toukokuussa 2008 kahdessa eri kerhoryhmässä, jotka molemmat toimivat eri puolilla kaupunkia. Tutkittavalle joukolle ei ollut kerrottu etukäteen, että olen tulossa tekemään kyselyitä. Kerhoihin tuleville lapsille oli kuitenkin etukäteen kerrottu, että tulen seuraamaan heidän kerhoaan kyseisen päivän ajaksi. Olin käytännön syistä myös havainnoimassa kerhotoimintaa samana päivänä, kun tein kyselyn. Osa tutkimusjoukosta vastasi kyselyyn samalla, kun jätti lapsen hoitoon, osa otti kyselyn mukaan kotiin ja palautti sen myöhemmin päivällä. Joku vastasi kyselyyn, kun tuli hakemaan lapsen pois päiväkerhosta. Tutkimusjoukon kokoon vaikutti se, että osa lapsista tuli ”kimppakyydillä” eli yksi aikuinen toi kerhoon lapsia useasta eri perheestä. Tietenkin tutkimusjoukon kokoon vaikuttivat myös muut luonnolliset seikat kuten se,

että osa lapsista oli esikoulussa juuri tällöin, osa oli sairaana ja osa muuten vain poissa. Tämän vuoksi eivät tietenkään aikuisetkaan tulleet kerhoon.

Tutkimuksen kulku kävi melko vaivattomasti, säästyin ongelmilta. Kartoitin aluksi mahdollisia käytännönongelmia, joita vastaanani voisi kyselyn osalta tulla. Tällaisia käytännönongelmia olisi voinut olla esimerkiksi kyselyn vähäinen vastausprosentti, teoretiedon vähäisyys aiheesta, vastausten käyttökelttomuus sekä tutkimusjoukon kieltäytyminen osallistumasta. Kaikki otoksen henkilöt vastasivat kyselyyn ja vastausprosentti oli siis sata koko kyselyn osalta. Kyselyssä oli joitakin kysymyksiä, joihin jäi vastaus saamatta. Vastauksia tuli yhteensä 13 kappaletta. On muistettava, että tämä on pieni määrä verrattuna kaikkiin Kemin seurakunnan päiväkerhojen käyttäjiin, eikä ehkä siksi takaa täysin luotettavaa tietoa.

Minulla oli hieman kiireinen aikataulu, siksi työni kannalta oli ehdottoman tärkeää, että saan kyselyt mukaani heti samana päivänä, eikä minun tarvitse odotella niiden palauttelua. Tämä oli myös taloudellinen kysymys, minulla ei ole minkäänlaista budjettia työn toteuttamiseen, kaikki työstä koituvat kulut tulevat minulle itselle maksettaviksi, en tästä syystä halunnut ostaa kirjekuori ja postimerkkejä. Pyysin tutkimusjoukkoani vastaamaan kyselyihin välittömästi sen päivän aikana. Olisin tietenkin voinut pyytää heitä palauttamaan kyselyn kerhoon seuraavalla viikolla, mutta uskon, että osa kyselyistä olisi voinut unohtua kotiin. Minulla ei myöskään ollut aikataulujen osalta mahdollisuutta vierailla kerhoissa enää toista kertaa samana keväänä, olihan jo toukokuu ja kerhot päättyivät muutaman viikon sisällä.

Tutkimusjoukolla oli kiire vastaushetkellä, sillä heillä oli mukanaan lapsia, jotka eivät jääneet kerhoon, kuten oletinkin etukäteen. Vastaajien keskittymiskykyyn vaikuttivat myös muut häiriötekijät kuten melu, tilan ahtaus ja se ettei heillä ollut aikaa etukäteen valmistautua vastaamiseen. Halusin tehdä kyselyyn vastaamisesta mahdollisimman vaivatonta, jotta saisin aineistoa mahdollisimman paljon. Nämä kaikki seikat vaikuttivat osaltaan siihen, että pyrin tekemään kyselystä kaksisivuisen ja mahdollisimman helposti ja nopeasti täytettävän. Ajattelin, että jos vastaaminen käy mahdollisimman vaivattomasti, vastaajilla on mahdollisuus osallistua ylipäänsä kyselyyn ja vastaukset olisivat mahdollisimman todenmukaisia. Kävin kahdessa eri kerhopaikassa teettämässä kyselyn (Liite 2.). Molemmissa paikoissa valitsin aikataulujeni osalta sopivimmat

kokoontumisryhmät. Vierailin paikoissa eri päivinä. Sovin vierailuista etukäteen lapsityönohjaajan ja lastenohjaajien kanssa. Olisin tarvittaessa toteuttanut kyselyn muissakin kerhoryhmissä Kemin alueella.

6. TUTKIMUSTULOKSET JA ANALYSOINTIMENETELMÄT

6.1 Vastausten analysointimenetelmät

Käytin kyselylomakkeellani saadun aineiston analysoinnissa sisällönanalyysiä. Mietin kyselyä laatiessani ne seikat, johon haluan vastauksia ja pyrin muokkaamaan kyselyä sen perusteella. Tässä hyvänä apuna olivat ohjaavat opettajat. Sisällönanalyysi on tieteellinen metodi, joka pyrkii päätelmiin erityisesti verbaalisesta, symbolisesta tai kommunikatiivisesta aineistosta. Tavoitteena on analysoida dokumentteja systemaattisesti ja objektiivisesti. Tällaisia dokumentteja ovat esimerkiksi kirjat, artikkelit, päiväkirjat, kirjeet, haastattelut, puhe, keskustelu, dialogi, raportit sekä muu kirjalliseen muotoon saatettu materiaali. (Sarajärvi & Tuomi 2002, 105.) Minulla dokumentit rajoittuivat kyselyihin, jotka on laadittu teoria tiedon pohjalta.

Sisällönanalyysitapoja voidaan erottaa kaksi: sisällönanalyysi ja sisällön erittely. Tällä tarkoitetaan pyrkimystä kuvata dokumenttien sisältöä sanallisesti ja sisällön erittelyllä tarkoitetaan dokumenttien analyysiä, jossa kuvataan tekstin sisältöä. Sisällönanalyysia voidaan myös käyttää täysin strukturoimattoman eli avoimen aineiston analysointiin. Sen etuna on analyysin herkkyyksy asiansyhteyteen. Sisällönanalyysillä saadaan kerätty aineistoa kuitenkin vain järjestetyksi johtopäätöksiä varten. Monia sisällönanalyysillä toteutettuja tutkimuksia on kritisoitu juuri tästä syystä. Tutkija saattaa kuvata analyysinsä hyvinkin tarkasti, mutta ei kykene tekemään tutkimuksessaan mielekkäitä johtopäätöksiä, vaan esittelee järjestetyn aineiston tuloksina. Sisällönanalyysiä voidaan käyttää analysoitaessa valmiita aineistoja tai aineistoja, joita alun perin ei ole tarkoitettu tutkimusta varten. (Sarajärvi ym. 2002, 106–107.)

Analyysissa tuotettu aineisto voidaan myös kvantifioida eli analyysia jatketaan siten, että sanallisesti kuvatusta aineistosta tuotetaan määrällisiä tuloksia. Analyysin tarkoitus on luoda sanallinen ja selkeä kuvaus tutkittavasta asiasta tai ilmiöstä. Sisällönanalyysilla pyritään järjestämään aineisto tiiviiseen ja selkeään muotoon. Analyysin tarkoituksena on informaatioarvon lisääminen ja hajanaisestakin aineistosta pyritään luomaan mielekäs, selkeä ja yhtenäinen kokonaisuus. (Sarajärvi ym. 2002, 117.) Koska tämä on ensimmäinen tekemäni iso tutkimustyyppinen työ, käytän analysoinnissa

sisällönanalyysimenetelmää ja sovellan analyysin tekoon myös muuta oppimaani. Käytän analyysissä hyväkseni sitä teorialähtöistä tietoa kasvatuksesta, jota olen tunneilla oppinut.

Analyysillä luodaan selkeyttä aineistoon, jotta voidaan tehdä selkeitä ja luotettava johtopäätöksiä. Aineiston käsittely perustuu loogiseen päättelyyn ja tulkintaan, jossa aineisto aluksi hajotetaan pienempiin osiin, käsitteellistetään, jonka jälkeen se kootaan uudestaan uudella tavalla pyrkien loogiseen kokonaisuuteen. Sisällönanalyysi voidaan tehdä aineistolähtöisesti, teoriaohjaavasti tai teorialähtöisesti. (Sarajärvi ym. 2002, 110)

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä aineistosta erotetaan tutkimuksen kannalta oleellinen tieto, jonka perusteella muodostetaan teoreettinen käsitteistö. Tutkija muodostaa yleiskäsitteiden avulla kuvauksen tutkimuskohteesta ja vertaa teoriaa ja johtopäätöksiä kokoajan alkuperäisaineistoon uutta teoriaa muodostaessaan. Tuloksissa esitetään empiirisestä eli kokemusperäisestä aineistosta muodostettu malli, käsitejärjestelmä, käsitteet tai aineistoa kuvaavat teemat tai kategoriat sekä niiden sisällöt. Johtopäätöksiä tehdessään tutkija pyrkii ymmärtämään tutkittavia heidän omasta näkökulmastaan. (Sarajärvi ym. 2002, 110–115.)

Teoriaohjaava sisällönanalyysi se etenee periaatteessa aineiston ehdoilla, kuten aineistolähtöinen analyysikin. Aineistolähtöisessä analyysissä teoreettiset käsitteet luodaan esiin aineistosta, kun teoriaohjaavassa analyysissä käsitteet tuodaan esiin valmiina jo tiedettyinä. Sisällönanalyysi voidaan myös tehdä teorialähtöisesti eli deduktiivisesti. Tällöin aineiston analyysin luokittelu perustuu aikaisempaan viitekehukseen, joka voi olla teoria tai käsitejärjestelmä. Tällöin analyysia ohjaa käsitekartta tai teema. (Sarajärvi ym. 2002, 116.) Minun analyysitapani on lähinnä teorialähtöistä sisällönanalyysiä. Työtäni ohjaa valmis teorialähtöinen tieto. Koska tämä on ensimmäinen tekemäni tutkimus, enkä ole aiheen varsinainen asiantuntija, teorialähtöinen sisällönanalyysitapa on käyttökelpoisin ja helpoin minulle.

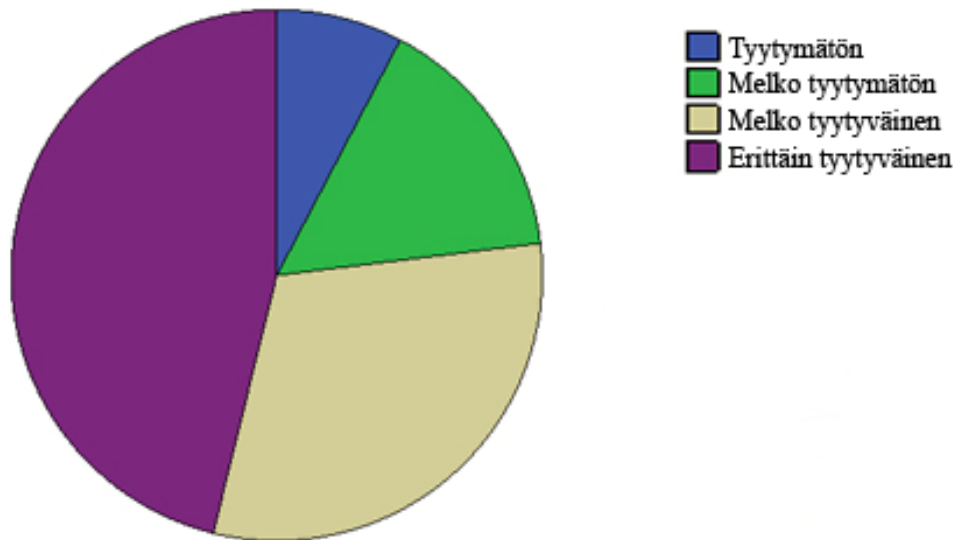
6.2 Vastausten analysointi

Kyselylomakkeessani oli siis sekä avoimia että suljettuja kysymyksiä. Suljettuihin kysymyksiin vastausvaihtoehdot oli määritelty valmiiksi. Kysymyksiä oli yhteensä yhdeksän, osassa kysymyksistä oli vielä useampi pienempi kysymys sisällä kuten

kysymyksissä yhdeksän ja kuusi. Osa kysymyksistä oli niin sanottuja ”lämmittelykysymyksiä”, jotka liittyivät vastaajan taustaan. Tällainen kysymys on esimerkiksi numero yksi. Se ei ole tiedollisesti kovinkaan tärkeä, mutta se orientoi vastaajan syventymään kyselylomakkeeseen. (Liite 3.)

Kyselyllä odotin saavani vastaukset ainakin seuraaviin seikkoihin; kuten käyttäjien tyytyväisyys kerhojen toimintaan ja seurakunnan kerhojen tarpeellisuus kemiläisille perheille. Tutkimustulokset ovat vapaasti Kemin seurakunnan ja muiden kolmannen sektorin toimijoiden käytettävissä ja he voivat halutessaan kehittää palveluitaan työn tulosten pohjalta. Tutkimuksen tarkoituksen sekä tutkimuskysymysten ja saatujen vastausten tai niiden puutteiden vuoksi en lähde analysoimaan kaikkia kyselyn kysymyksiä erikseen. Haluan ottaa käsittelyyn sen aineiston, joka on mielestäni tutkimuksen kannalta oleellista. Käytän tässä yhteydessä tutkimusjoukostoni nimeä vanhemmat, sillä tutkimuksen mukaan kahdeksan heistä oli äitejä, kolme vastaajista oli isiä ja loput kaksi oli isoäitejä.

Yleisesti vastauksista huokui tyytyväisyys Kemin seurakunnan päiväkerhoa kohtaan. Kysymys numero yhdeksään piti merkitä oma tyytyväisyyden taso kerhoa kohtaan. Tasoja oli neljä, 1 on *tyytymätön*, 2 *melko tyytymätön* jne. (Liite 3.). Tähän kysymykseen oli vain yksi vastaaja merkinnyt yhteen alakysymykseen vastaukseksi 1 eli *tyytymätön*. Vain yhteensä viidessä kyselyssä oli annettu arvioiksi 2 eli melko tyytymätön, jotakin kerhon asiaa koskien. Kaikki muut alakysymykset kaikissa kyselyissä saivat vastaukseksi 3 tai 4 eli kyseisiin asioihin oltiin joko melko tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä.

Kaavio 5. Tyytyväisyys kerhojen ikävaatimukseen

Yksi tutkimuskysymyksistäni on, vastaako Kemin seurakunnan järjestämä päiväkerho perheiden tarpeisiin. Kysymys numero yhdeksän ja sen alakysymykset antavat viitteitä tähän tutkimuskysymykseen. Kysymyksessä pyydetään arvioimaan sellaiset asiat, (asteikolla 1 -4), kuten kerhon sijainti, asioista tiedottaminen, ohjaajien ammattitaito, nykyinen kerhomaksu, kerhon fyysiset tilat, kerhon ikävaatimus, yhteistyö, kerhon toiminta, kerhon kesto sekä ohjaajien tavoitettavuus. Kuten jo edellä mainitsin, vastauksia tuli hyvin vähän kohtiin 1 ja 2 eli kyseisiin asioihin oltiin harvoin tyytymättömiä tai erittäin tyytymättömiä.

Kaikista tyytymättömmimpiä oltiin kuitenkin kerhon ikävaatimukseen (Kaavio 5.), joka on tällä hetkellä 4-6 vuotta. Kysymykseen tuli yksi vastaus *tyytymätön* kohtaan ja kaksi vastausta kohtaan *melko tyytymätön*. Uskon, että tyytymättömyys ikävaatimusta kohtaan johtuu siitä, että suurimmalla osalla kerholaisista on sisaruksia ja onhan se pienemmistä ikävää, jos vain isosisko tai isovelji pääsee kerhoon. Yli kuusivuotiaat ja vanhemmat lapset ovat jo koulussa tai esikoulussa kerhojen aikaan. Tässä voisi olla idea muillekin tahoille perustaa pienempien lasten kerhoja tai vaikka pienempien ja isompien lasten yhteisiä kerhoja. Seurakunnan päiväkerhoissa on ollut tämä sama ikäjakauma monta

kymmentä vuotta enkä usko että näiden tulosten perusteella on tarvetta laajentaa ikäjakaumaa. Tähän toimenpiteeseen vaadittaisiin tarkempaa selvitystä kerhojen tarpeellisuudesta. Nuorempien kerholaisten mukaan ottaminen vaatisi myös työntekijöiden lisäkoulutusta sekä suurempia työntekijämääriä. Seurakunnalla on tähän tarkoitukseen perhekerhoja, joihin pääsevät mukaan pienemmätkin lapset vanhempien kanssa. Myös 3-vuotiaiden kerhoa aiotaan aloitella Kemin seurakunnassa lähitulevaisuudessa (Tuomivaara 2008).

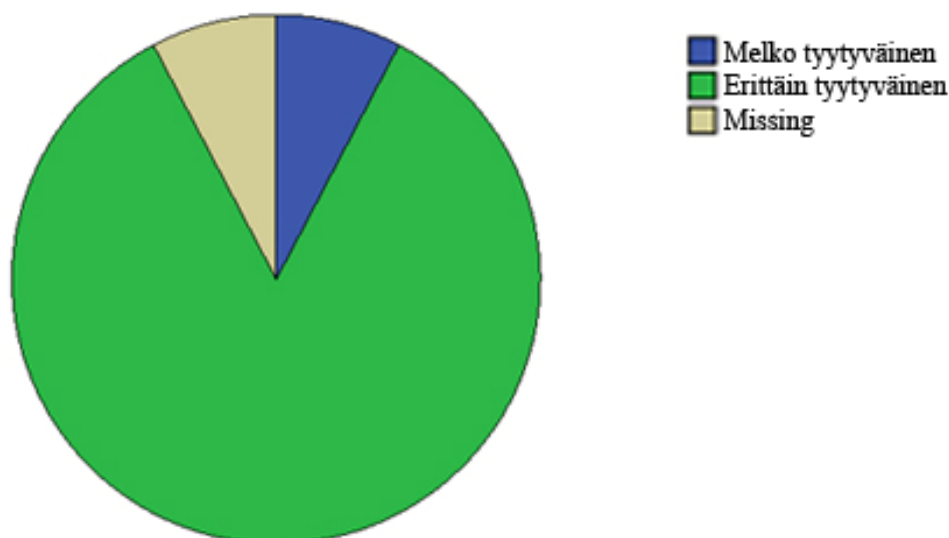
Yksi vastaajista oli *melko tyytymätön* kerhon fyysisiin tiloihin ja toinen yksittäinen vastaaja oli *melko tyytymätön* yhteistyöhön vanhempien kanssa, molempiin tuli yksi *melko tyytymätön*- vastaus. Näitä vastauksia ei voi yleistää koskemaan kaikkia. Yksi vastaus 13:sta on niin pieni määrä, ettei sitä voi yleistää. Totta kai kaikki vastaukset on huomioitava ja seurakunta voi ottaa asian huomioon resurssien puitteissa harkitsemallaan tavalla.

Kerhomaksuun oltiin erityisen tyytyväisiä (kysymys yhdeksään, kohta D). Kukaan vastaajista ei ollut *tyytymätön* tai *melko tyytymätön* kerhomaksuun (Taulukko 6.). Oletan, että vanhemmat ovat tyytyväisiä kerhomaksuun juuri siksi, että se on niin pieni. Uskon, että tämä on juuri yksi syy päiväkerhojen suosioon. Kerhomaksu on alle 27 euroa koko vuotta kohden. Päiväkerhomaksu on niin pieni, että kerhoihin osallistumisen ei pitäisi jäädä kenelläkään kiinni maksusta. Maksuun voi hakea harkinnanvaraista toimeentulotukea sosiaalitoimistosta tai maksun helpotuksesta voi neuvotella suoraan seurakunnan kanssa.

	Vastausmäärät	Prosentit	Prosentit koko joukosta
Melko tyytyväinen	3	23,1	23,1
Erittäin tyytyväinen	10	76,9	76,9
Yhteensä	13	100,0	100,0

Taulukko 6. Tyytyväisyys nykyiseen kerhomaksuun

Ohjaajien tavoitettavuuteen oltiin myös erittäin tyytyväisiä (Kaavio 7.). Yksi vastaaja jätti vastaamatta kysymykseen, joten on vaikea tietää, mitä hän ajatteli toimiessaan näin, mutta lähes kaikki muut vastaajat olivat *erittäin tyytyväisiä*. Vain yksi vastaaja oli *melko tyytyväinen*. Mielestäni tästä pitäisi antaa kiitosta lastenohjaajille. Ohjaajat tekevät työtään ammattitaidolla ja suurella sydämellä, heillä on aikaa myös lasten vanhemmille. Jos ohjaajat ovat tavoitettavissa, se varmasti lisää luottamusta vanhemmissa. Vanhemmat tietävät, että heitä kuunnellaan tarvittaessa.

Kaavio 7. Ohjaajien tavoitettavuus

Onko seurakunnan kerhoille tarvetta Kemin alueella, oli myös kysymys johon etsin työlläni vastausta. Kysymys kuusi ja sen väittämä B, perheellämme on suuri tarve päiväkerholle, antaa suuntaa kerhojen tarpeellisuudesta. Kysymyksessä kuusi on viisi väittämää ja niihin vastataan rastimalla väittämän kohdalta kyllä tai ei. Saadut vastaukset väittämää B. kertovat suoraan sen onko perheillä vanhempien mielestä suurta tarvetta kerholle. Väittämä B. kuuluu: ”*perheellämme on suuri tarve päiväkerholle*” (Taulukko 8.). Vastausten perusteella ei voi päätellä, onko perheillä pientä tai olematonta tarvetta kerhoille, vastaukset kertovat vain, onko kerhoille suurta tarvetta.

Vastauksista voi tehdä ainakin sen yleistyksen, että kerhoille on tarvetta kemiläisten perheiden keskuudessa. Kolme vastaaja kahdestatoista, yksi jätti vastaamatta, oli sitä mieltä, että heidän perheissään kerholle on suuri merkitys. Vastausten perusteella on vaikea arvioida, miten loput kokevat tarvitsevansa kerhoa, onko tarve kohtalainen, pieni tai olematon. Yli puolet vastaajista oli sitä mieltä, että kerhoa pitäisi järjestää ainakin kolme kertaa viikossa (Taulukko 9.). Nykyisellään sama kerhoryhmä kokoontuu kaksi kertaa viikossa. Tämä tukee myös sitä olettamusta, että kerhot ovat toivottuja ja niille on tarvetta, jopa nykyistä useamminkin.

	Vastausmäärät	Prosentit	Prosentit koko joukosta
Kyllä	9	69,2	75,0
Ei	3	23,1	25,0
Yhteensä	12	92,3	100,0
Ei vastausta	1	7,7	
Yhteensä	13	100,0	

Taulukko 8. Päiväkerholle on suuri tarve perheessämme

	Vastausmäärät	Prosentit	Prosentit koko joukosta
Kyllä	7	53,8	58,3
Ei	5	38,5	41,7
Yhteensä	12	92,3	100,0
Ei vastausta	1	7,7	
Yhteensä	13	100,0	

Taulukko 9. Kerhoa pitäisi järjestää ainakin kolme kertaa viikossa

Miltä osin kerhot vastaavat perheiden tarpeeseen? Tähänkin kysymykseen voidaan etsiä vastauksia kyselyn kohdasta kuusi. Kysymys sisältää myös väittämät: *lapsi viihtyy hyvin päiväkerhossa, sillä on suuri merkitys, että kerho on seurakunnan järjestämä ja uskonto opetusta saisi olla enemmän*. Kysymys voisi olla laajempi ja se voisi sisältää esimerkiksi kohdat *oletteko tyytyväisiä kerhojen leikki- ja laulutoimintaan sekä kerhojen ajankohtaan*. Kysymyksestä jätin tarkoituksella pois ne kohdat, jotka käsittelevät tarkasti kerhon sisältöä, sillä vanhemmat eivät välttämättä tiedä tarkalleen, mitä kerhopäivän aikana tapahtuu. Lapset ovat parhaita asiantuntijoita kertomaan, mitä hyvää tai parannettavaa kerhon sisällössä on. Lapset ovat niitä kerhojen varsinaisia käyttäjiä perheiden ohella. Valitettavasti en keksinyt keinoa, millä olisin saanut lasten äänen paremmin kuuluviin työssäni. Täytyy toivoa, että vanhemmat ajattelivat lapsienkin toiveita kyselyyn vastatessaan.

Kaikista eniten kyllä-vastauksia tuli väittämään A, joka kuuluu: *lapsi viihtyy hyvin kerhossa*. Tämä on tärkeä ja ilahduttava tieto. Kyllä-vastauksia tuli yhteensä 12 tarkoittaen, että yksi vastaaja jätti vastaamatta. Kaikki lapset siis viihtyvät päiväkerhoissa hyvin, ainakin vanhempien mukaan. On ihana huomata, että ketään lasta

ei tuoda vasten tahtoaan kerhoon. Kerhon toiminta siis vastaa varsinaisten käyttäjien, lasten tarpeisiin, jos tämän aineiston perusteella voi sen yleistyksen tehdä.

Seurakunnan merkityksestä kerhojen järjestäjänä voi sen verran sanoa, että vanhemmat jakautuivat väittämän osalta kahteen osaan. Kuusi vastaajista oli sitä mieltä, että sillä on merkitystä, että kerho on seurakunnan järjestämä ja loput seitsemän vastaajaa oli sitä mieltä, että sillä ei ole merkitystä heille. Tästä on vaikea lähteä analysoimaan kovinkaan paljoa. Olisi mielekästä teettää lisäkysely, jossa selviäisi käyttäisikö perhe palvelua, vaikka se ei olisi seurakunnan järjestämä. Eli pienentyisikö käyttäjämäärä puoleen, jos kerho olisi jonkun muun tahon järjestämä. Tai jos tarjolla olisi kaksi samanlaista kerhoa seurakunnan ja ei-seurakunnan järjestämä, kumman kerhon vanhemmat silloin valitsisivat.

Kristillisiä arvoja ja seurakunnan työntekijöitä kunnioitetaan, se selvisi jo teoriaosuudesta, mutta kysymyksen kuusi kohtaan E: ”*uskonto opetusta saisi olla enemmän*” tämä ei heijastunut. Oletan, että vanhemmat kunnioittavat ja arvostavat kristillistä kasvatusta ja valitsevat osittain juuri siitä syystä seurakunnan päiväkerhon. Kuitenkaan uskonto-opetusta ei haluta lisää. Yksitoista vastaajaa oli sitä mieltä, että opetusta ei tarvitse olla enempää ja kaksi vastaajaa jätti vastaamatta. Yksikään vastaaja ei vastannut haluavansa lisää uskonto-opetusta. Kuitenkin uskon, että vanhemmat haluavat, että opetusta on kerhoissa. Voihan olla, että vanhemmat eivät tarkalleen tiedä, mitä kerhon uskonto opetus pitää sisällään. Seurakunnan puolelta kuitenkin kristillisyyden ja uskonto-opetuksen mukanaolo on toiminnan peruslähtökohtia, joita ilman toimintaa ei olisi.

Onko Kemissä tarpeeksi palveluita kotona oleville lapsille, oli myös tutkimuskysymys, johon hain vastauksia työlläni. Kysymys numero seitsemän auttaa tässä. Kysymys antaa vastauksia siihen, onko perheellä tarvetta vielä muuhunkin hoitoon tai kerhoon, seurakunnan päiväkerhon lisäksi. Viisi vanhempaa vastasi tähän kysymykseen, että lapsi käy muualla, kahdeksan vastasi, ettei käy (Taulukko10.). Täytyy tässä kohtaa huomioida, että mukana on sellaisia vanhempia, joilla on useampia lapsia yhtä aikaa kerhossa. Osa lapsista käy myös yhtä aikaa esikouluissa ja päiväkerhoissa. Kaikkiaan 38,5 % vastaajista ilmoitti, että lapsi tai lapset käyvät myös muualla kerhossa tai hoidossa. Osuus ei ole merkittävä, mutta mielestäni kuitenkin huomioitava. Yli

kolmannella osalla vastaajista on seurakunnan kerhojen lisäksi vielä tarvetta muunlaiselle toiminnalle. Sitä ei pysty vastauksista tulkitsemaan, ovatko vanhemmat merkinneet vastauksen vain yhden lapsen kohdalta vai kaikkien, jos heillä on useampia lapsia yhtä aikaa kerhossa. Eli vastauksista ei voi päätellä sitä, että jos heillä on kaksi lasta, käykö toinen muualla ja toinen taas ei käy missään vai käyvätkö molemmat lapsista muualla kerhossa tai hoidossa. Se vastauksista ilmenee, jos kukaan lapsista ei käy missään eli 61.5 % ei käy. Voihan olla myös, että joku vastaajista on ymmärtänyt kysymyksen koskemaan kaikkia hänen lapsiaan, muitakin kuin kerhossa käyviä. Tällöin vastaukset ovat vääristyneet ja antavat epätarkkaa tietoa. Kaikella tutkimuksella ei kuitenkaan ole 100 % luotettavuutta, varsinkaan kun kyse on ihmisille tehtävästä kyselystä. Analysointivaiheessa vasta huomaan, miten kyselyä olisi voinut muokata paremmaksi. Se on harmittavaa minulle, mutta opiksi seuraaville ”tutkijoille”.

	Vastausmäärät	Prosentit
Ei Käy	8	61,5
Käy	5	38,5
Yhteensä	13	100,0

Taulukko 10. Käykö lapsesi muualla kerhossa tai hoidossa.

Lomakkeessa oli myös kysymys, joka selvittää, kauanko perhe on ollut seurakunnan päiväkerhon käyttäjänä (Taulukko 11.). Vastaukseksi pyysin merkitsemään yhteenlasketun ajan, jos perheellä on ollut useampia lapsia kerhossa. Tässä kohtaa on huomioitava, että tutkimusjoukossa oli mukana kaksi isoäitiä, jolloin kahdessa vastauksessa saattaa olla mukana useamman sukupolven yhteenlasketut kerhovuodet. Yhdeksän vastaajaa kahdestatoista ilmoitti, että oli ollut kerhon käyttäjänä kaksi vuotta tai enemmän. Kolme vastaajaa oli ollut käyttäjänä vuoden tai vähemmän. Mukana on

myös henkilöitä, joiden perheet olivat olleet käyttäjinä yhdeksän tai jopa yli kymmenen vuotta. Näitä vastauksia voisi selittää juuri se, että mukana oli kaksi isoäitiä. Toisaalta mukana oli vain kaksi isoäitiä ja keskiarvo on näinkin korkea. Asiakkuusvuodet ovat mielestäni todella pitkät ja tästä voi päätellä vain sen, että kerhot ovat vuosi toisensa jälkeen tiettyjen perheiden suosiossa. Nämä vastaukset puoltavat myös sitä tutkimustulosta, työn tärkeintä antia, että päiväkerhojen käyttäjät ovat tyytyväisiä Kemin seurakunnan tarjoamaan päiväkerhotyöhön.

	Vastausmäärät	Prosentit	Prosentit koko joukosta
Vuoden tai alle	3	23,1	25,0
Kaksi vuotta	1	7,7	8,3
Kolme vuotta	2	15,4	16,7
Neljä vuotta	3	23,1	25,0
Kahdeksan vuotta	1	7,7	8,3
Yhdeksän vuotta	1	7,7	8,3
Yli kymmenen vuotta	1	7,7	8,3
Yhteensä	12	92,3	100,0
Ei vastausta	1	7,7	
Yhteensä	13	100,0	

Taulukko 11. Kuinka kauan olette olleet seurakunnan päiväkerhojen käyttäjänä

7. POHDINTA

Aiheen opinnäytetyöhöni keksin itse. Olen ollut koko elämäni ajan tekemisissä Kemlin seurakunnan eri toimintamuotojen kanssa. Olen ollut itse mm. päiväkerholaisena, kerhon ohjaajana, leirityöntekijänä ja leiriläisenä. Aiheen valintaan vaikutti myös se, että halusin tehdä varhaiskasvatukseen liittyvän opinnäytetyön, mutta en halunnut sen liittyvän kunnalliseen päivähoitoon. Seurakunnan eri työmuodoista on saatavilla valitettavan vähän tietoa ja halusin tuoda korteni tähän tiedon kekkoon. Keskustelin aiheesta Heljä Tuomivaaran kanssa ja saatuani häneltä hyväksynnän yhteistyöhön, kysyin ohjaavien opettajien mielipidettä aihevalinnastani. Opinnäytetyöni aihe ja sisältö ovat pysyneet kutakuinkin samana alusta lähtien. Teoriatietoa opinnäytetyöhöni löytyi kohtuullisen vähän. Valitettavasti kirjallisuus oli myös pääosin melko vanhaa. Olen joutunut valitettavasti supistamaan joitakin teoriaosuuksia pois juuri tiedon puutteen vuoksi. Kemlin seurakunnan lapsityönohjaaja ja lapsityön pastori ovat osanneet kuitenkin antaa minulle ajan tasalla olevaa teoriatietoa.

Halusin tehdä opinnäytetyöhöni kyselyn, koska en ollut aiemmin tehnyt sellaista. Halusin myös saada ”tavallisten” ihmisten äänen kuuluviin työhöni. Tein kyselyn, joka useiden muokkausten jälkeen oli vihdoinkin toukokuussa 2008 valmis matkaan. Ohjaavat opettajat antoivat kullannarvoisia ohjeita kyselyn laatimiseen, ilman näitä ohjeita olisi kyselystä tullut huomattavasti puutteellisempi. Aikatauluni oli keväällä valitettavan kiireinen, joten kyselyjen suhteen minun oli oltava ripeä. Onneksi kaikki sujui kyselyjen osalta ongelmitta ja pysyin aikataulussa. Sain kaikilta kyselyjoukkooni kuuluvilta vastauksen, tähän vaikutti varmasti se, että olin itse paikan päällä valvomassa ja antamassa ohjeita kyselyyn vastaamisessa.

Tutkimusjoukkoni oli se ryhmä henkilöitä, joka kyselyn toteuttamispäivänä tuli tuomaan lapsia päiväkerhoon. En tuntenut tutkimusjoukkoani etukäteen, vaan se selvisi vasta kerhossa samana päivänä. Tämä toi tiettyä jännitystä päivään. Tietenkin minulla oli tietoa siitä, kuinka monta heitä tulisi olemaan suurin piirtein, jotta osasin ottaa kyselyitä tarpeeksi mukaan. Olin varautunut siihen, että tutkimusjoukkoni olisi korkeintaan kolmekymmentä henkilöä. Vähimmäismäärän jäädessä alle kymmeneen, olisin teettänyt kyselyt uudestaan toisessa kerhopaikassa. Kun sain kaikilta

tutkimusjoukkooni kuuluvilta vastaukset, minun ei tarvinnut laajentaa otosta tai tehdä haastatteluita lisäksi. Seurakunnan päiväkerhojen ohjaajat, joita sain tavata kyselyä toteuttaessani, olivat todella ammattitaitoisia ja ottivat minut lämpimästi vastaan. Sain teettää kyselyt kerhoissa kuten olin suunnitellut ja milloin minulle itselle parhaiten sopi.

Kyselyn vastaukset olivat sellaisia kuten odotinkin, mitään suuria yllätyksiä ei paljastunut. Perheet ovat pääsääntöisesti tyytyväisiä Kemin seurakunnan nykyiseen päiväkerhotoimintaan. Pitkät asiakkuusvuodet kertovat sen, että kerhot ovat tykättyjä ja niihin viedään lapset vuodesta toiseen, jopa yli sukupolvien (Taulukko 11.). Kerhojen ikävaatimukseen oltiin kaikkein tyytymättömiä. Tähän voi olla tulossa parannusta hyvinkin pian, jos 3-vuotiaiden oma kerhotoiminta saadaan pyörimään. Myös muskari-perhekerho saattaa tuoda helpotusta perheille. Nämä ovat aivan uusia seurakunnan työmuotoja, joista vastaajat eivät tieneet vielä kyselyn toteuttamishetkellä. Uudet toimintamuodot on räätälöity kysynnän pohjalta. Voihan olla, että samat henkilöt, jotka ovat vastanneet kyselyyni, ovat kertoneet toiveistaan suoraan kerhonohtajille. Saattaahan jopa olla, että juuri minun kyselyni on heitä rohkaissut esittämään parannuksia seurakunnan lapsityötä kohtaan.

Jos tekisin opinnäytetyöni nyt uudestaan, ottaisin muutamia seikkoja huomioon paremmin heti prosessin alkuvaiheessa. Varmistaisin, että aiheesta löytyisi kirjoitettua teoriatietoa työn pohjaksi, lueskelisin materiaalia ja varmistaisin niiden käyttökelpoisuuden, rajaisin aiheen tiukasti, vaikka aihe tuntuisikin liian suppealta, sillä opinnäytetyöhön tulee paljon muitakin osioita. Etenkin ennen kyselyn laadintaa pitää teoriatieto aiheesta olla jo valmiina. Kysymyksiä on vaikea laatia, jos aiheesta ei tiedä mitään. Kyselyä laatiessani määrittäisin tutkimusjoukkoni tarkasti, ettei tulisi liikaa tai liian vähän vastauksia käsiteltäväksi. Olisin toivonut itse saavanani muutamia vastauksia lisää. Tulokset olisivat olleet jonkin verran luotettavampia, jos vastauksia olisi ollut enemmän.

Aiheenvalinnassa onnistuin mielestäni erinomaisesti ja aihe tuntui kiinnostavalta koko prosessin ajan. Aivan vuoden alussa minulla oli toinen aihe mielessä, josta kuitenkin luovuin sen epämääräisyyden vuoksi. Myös tutustumiset päiväkerhoon olivat hyviä ideoita, samalla sain verestää muistoja ja näin mitä kerhoissa konkreettisesti tapahtuu nykyään. Oli myös mukava tavata lastenohjaajia arvokkaassa työssään. Päiväkerhot

olisivat tulevaisuudessa mieluisia työpaikkoja, valitettavasti minulla ei ole työhön vaadittavaa kristillistä koulutusta. Määräaikaisena työntekijänä voisin toki toimia, mutta vakituiseen kerhonohtajan työhön minulla ei olisi pätevyyttä sosionomina. Aiheen rajaus onnistui myös mielestäni hyvin, vaikka mukana onkin tietoa paljon muusta kuin päiväkerhosta. Laitoin työhöni ne asiat, jotka minusta tuntuivat tärkeiltä ja joista haluan kertoa muille. Pelkästään Kemin seurakunnan päiväkerhojen nykytilanteesta ei olisi löytynyt tarpeeksi tietoa kokonaisen opinnäytetyön tekemiseen.

Oma kiinnostus opinnäytetyön aihetta kohtaan on parasta polttoainetta kuljettamaan opinnäytetyötä vastatuulien läpi.

LÄHTEET

- Aaltonen, Lauri & Ikonen, Seppo & Telkki, Pertti & Puro, Pentti 2006. Kansliasta kansan pariin - Kemin seurakunnan 100-vuotishistoria 1902–2002. Gummerus Kirjapaino Oy.
- Ahteenmäki-Pelkonen, Leena & Alopaeus-Karhunen, Pirkko-Liisa & Porio, Anja & Suuronen, Terttu 1986. Päiväkerhotyön käsikirja. SPY – lasten keskus, Helsinki.
- Grönfors, Martti 1982. Kvalitatiiviset kenttätömenetelmät. WSOY, Helsinki
- Hiller-Ikonen, Anne 1999. Laadullinen sisällönanalyysi- laadullisen sisällönanalyysin taustaa. Teoksessa Kaipio, Juhani & Korhonen, Vesa & Lepikkö, Tuomas & Nieminen, Paula & Rask, Katja 1999. Tuumasta tekstiksi. Perusopas seminaari- ja opinnäytetyön tekijälle. Hoitotieteen laitos. Tampereen yliopisto. Luettu 15.8.2008 <<http://www.uta.fi/laitokset/hoito/wwwoppimateriaali/luku5f.html>>.
- Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitteleminen – opas.
- Hyötyniemi, Hannu 1977. Taaplausta tavallaan Kemin 75 - vuotiaan kirkon ja kaupunki-seurakunnan vaiheita. Kemin kaupunkiseurakunta.
- Jeesuksen kastekäsky. Raamattu. (Matt. 28: 18- 20.)
- Kaipio, Juhani & Korhonen, Vesa & Lepikkö, Tuomas & Nieminen, Paula & Rask, Katja 1999. Empiiriset aineistot ja analysoinnin kysymykset. Tuumasta tekstiksi. Perusopas seminaari- ja opinnäytetyön tekijälle. Hoitotieteen laitos. Tampereen yliopisto. Luettu 15.8.2008 <<http://www.uta.fi/laitokset/hoito/wwwoppimateriaali/luku5a.html>>.
- Kansanaho, Erkki 1988. Kirkko ja lapset - Suomen Evankelis-luterilainen Pyhäkouluyhdistys 1888–1988. Lastenkeskus, Helsinki.
- Kemin seurakunta. Toimintasuunnitelma ja talousarvio vuodelle 2008 ja suunnitelma vuosille 2009–2010.

Kemin seurakunta. Luettu 10.7.2008 <<http://www.keminseurakunta.fi/?sid=65>>.

Kirkkolaiva- Kemin, Keminmaan, Simon ja Tervolan seurakuntien lehti 27.8.2008.

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kemin yhdistyksen toimintakertomus 2005.

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kemin yhdistyksen toimintakertomus 2007.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. Kemin yhdistys. Luettu 11.7.2008

<http://www3.mll.fi/paikallisyhdistysten_sivut/?PNUM=30197&num=60717&title=Kemi&SINGLE_EMBED=>>.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. Toiminta. Luettu 10.7.2008

<<http://www.mll.fi/toiminta/lastenhoitotoiminta/>>.

Ojell, Raija 2008. Lapsi on osallinen. Pikkuväki. Varhaiskasvattajien lehti 2/2008.

Opinnäytetyön ohjeet. Luettu 15.8.2008

<http://www.token.fi/soster/Filet/AMK_opinnaytetyoohje_2005.pdf>.

Opinnäytetyöopas. Luettu 21.8.2008

<<http://www.token.fi/soster/Filet/opinnaytetyoopas1812008taitto.pdf>>.

Pajula, Elina 2006. Kolmannen sektorin, kirkon ja julkisen vallan yhteistyö

hyvinvoinnin tuottajina -järjestöt hyvinvoinnin kentällä. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry, Helsinki. Luettu 1.9.2008

<<http://www.sosiaalihanke.fi/Resource.phx/sosiaalihanke/hankkeet/terveys/seminaari220806.htx.i412.pdf>>.

Polkutie, Anita & Vikström-Jokela, Monica & Vikström, Johan 2004. Kirkkovoosi lasten kanssa. Kirjapaja Oy, Helsinki.

Päiväkerhotyön toimintakertomus vuodelta 2007. Kemin seurakunta.

Rissanen, Antero 1992. Kasvatustyön suunnittelu seurakunnassa. SKSK-Kustannus Oy, Helsinki.

Sarajärvi, Anneli & Tuomi, Jouni 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi, Helsinki.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2008. Lasten päivähoito ja varhaiskasvatus. Luettu 30.8.2008 <<http://www.stm.fi/Resource.phx/vastt/perhe/prlas/index.htx> >.

Stankowski, Tarja 2005. Perehdytyskansio. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lapin piiri ry, Rovaniemi.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Seurakuntatyön kehittäminen. Kasvatus ja nuorisotyö. Luettu 30.8.2008 <<http://www.evl.fi/kkh/to/kkn/> >.

Tietosuojalainsäädäntö. Luettu 21.8.2008
<<http://64.233.183.104/search?q=cache:Lg9QNzxlnF4J:www.hum.utu.fi/oppiaineet/uskontotiede/henkilokunta/mahlamaki/materiaalit/arkistointi2.ppt+tietosuojalains%C3%A4%20%C3%A4d%C3%A4nt%C3%B6&hl=fi&ct=clnk&cd=5&gl=fi>>.

Tuomivaara, Heljä 2008. Lapsityönohjaaja, Kemin seurakunta, Kemi, 2.9.2008.

Tuomivaara, Heljä & Koivusalo, Jani 2008. Kemin seurakunta, Kemi, 9.10.2008.

Tutkimuslupaohjeet. Luettu 21.8.2008
<<http://www.stm.fi/Resource.phx/ajank/puhe/lomake/tutkimuslupaohjeet.htx>>.

Väkeväinen, Taina 2008. Sadepäivät ajoivat kesäkerholaiset sisätiloihin. Kirkkolaiva-Kemin, Keminmaan, Simon ja Tervolan seurakuntien lehti. Luettu 2.7.2008.

1. TAUSTA

- **Aihepiirin kuvaus:** Haluan tutkia Kemin seurakunnan päiväkerhojen merkitystä kerhoja käyttävien arkeen. Haluan selvittää, miten kerhon toiminta vastaa perheiden tarpeisiin. Haluan myös kartoittaa, mitä muita kolmannen sektorin palveluita Kemissä on tarjolla alle kouluikäisille lapsille ja heidän perheilleen.
- **Keskeisten käsitteiden esittely:** seurakunnan päiväkerho, perhekerho, avoin päiväkotikirkon varhaiskasvatus, kolmas sektori, kunnallinen varhaiskasvatus
- **Aikaisemmin tehty tutkimus** En ole löytänyt mitään vastaavaa.

2. TAVOITTEET JA MENETELMÄT

- **Aihepiirin raja:** Kemin seurakunnan päiväkerhotyön vastaavuus tarpeeseen, muu kolmannen sektorin varhaiskasvatus toiminta Kemissä
- **Tutkimusongelmat ja osaongelmat:** Vastaako Kemin seurakunnan päiväkerho perheiden tarpeisiin? Miltä osin se vastaa tarpeisiin? Onko Kemissä tarpeeksi palveluita kotona oleville lapsille? Miten kunnallinen ja seurakunnan järjestämä varhaiskasvatus eroaa toisistaan? Minkä vuoksi vanhemmat valitsevat seurakunnan järjestämän päiväkerhon?
- **Työn tekemisessä ilmenevät käytännön ongelmat:** Ongelmana voi olla kyselyyn vähäinen vastausprosentti, teoretiedon vähäisyys aiheesta
- **Tutkimusmenetelmät:** kysely, haastattelu ja kirjatieto
- **Odotetut tulokset ja niiden merkitys:** päiväkerhojen vastaavuus perheiden tarpeisiin ja seurakunnan kerhon tarpeellisuus Kemissä
- **Tutkimustulosten hyödyntämismahdollisuudet:** Kemin seurakunta ja muut kolmannen sektorin toimijat voivat kehittää palveluitaan työn tulosten viitoittamana.

3. AIKATAULU

Ennen kerhojen loppumista toteutan kyselyn. Kesä-elokuun aikana analysoin tuloksia. Syksyn 08 aikana viimeistelen työn.

Siiri Vilmi

Siiri.vilmi@edu.tokem.fi

Kaisu Vinkki

kaisu.vinkki@tokem.fi

Sari Leppälä

sari.leppala@tokem.fi

Kysely

Liite 2.

Hyvä Kemin seurakunnan päiväkerhon käyttäjä!

Olen Siiri Vilmi ja opiskelen sosionomiksi Kemi-Tornion ammattikorkeakoulussa. Teen opinnäytetyötä Kemin seurakunnan päiväkerhoista. Haluan saada kuuluviin TEIDÄN, kerhojen käyttäjien äänen sekä saada tietoa kerhojen tarpeellisuudesta Kemissä. Käsittelen ja säilytän kyselyt luottamuksellisesti. Vastatkaa kyselyyn nimettömästi. Henkilöllisyytenne pysyy salassa. Opinnäytetyöni on saatavissa Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun oppimiskeskuksen kirjastosta sen valmistuttua jouluna 2008, osoite on Valtakatu 22.

1. Oletteko

A. Äiti

B. Isä

C.

Muu,

kuka?

2. Montako lasta teillä on seurakunnan päiväkerhossa?

3. Kuinka kauan perheenne on ollut seurakunnan päiväkerhon käyttäjänä? Jos teillä on ollut useampia lapsia kerhoissa, merkitkää yhteen laskettu aika.

4. Mihän kerhon tarjoamaan palveluun perheenne on ollut tyytyväinen? Rastittakaa yksi tai useampi vaihtoehto

A. Lapsi oppii olemaan toisten lasten kanssa

B. Lapsi saa virikkeitä

C. Aikuiset/aikuinen saa omaa aikaa

D. Lapsi tutustuu uskontoon

E. Muuhun,

mihin? _____

5. Mitkä toiminnot ovat erityisesti lapsenne mieleen? Rastittakaa **yksi tai useampi** vaihtoehto

- A. Leikit B. Laulut C. Askartelu
 D. Uskonnon opetus
 E. Toisten lasten kanssa oleminen F. Muu, mikä?
-

6. Vastaavatko väittämät teidän mielipidettänne, rastittakaa KYLLÄ tai EI

	KYLLÄ	EI
A. Lapsi viihtyy hyvin päiväkerhossa	☐	☐
B. Perheellämme on suuri tarve päiväkerholle	☐	☐
C. Sillä on suuri merkitys meille, että kerho on seurakunnan järjestämä	☐	☐
D. Kerho pitäisi järjestää ainakin kolme kertaa viikossa	☐	☐
E. Uskonto opetusta saisi olla enemmän	☐	☐

7. Käykö lapsenne muualla kerhossa tai hoidossa? Rastittakaa yksi tai useampi vaihtoehto.

- A. Ei käy B. Kunnallisessa päivähoidossa (esim. esikoulussa)
 C. Seurakunnan perhekerhossa
 D. Mannerheimin lastensuojeluliiton järjestämissä (esim. lapsiparkissa)
 E. Muualla, missä? _____
-

8. Jos lapsenne käy muualla kerhossa tai hoidossa, kuinka usein? Rastittakaa **yksi** vaihtoehto.

- A. Kerran kuukaudessa tai harvemmin B. Yhden kerran viikossa tai harvemmin
 C. Kaksi kertaa viikossa tai useammin

9. Kuinka tyytyväinen olette seuraaviin asioihin? Ympyröikää vaihtoehtoista parhaiten käsitystänne vastaava vaihtoehto. Arvioikaa 1-4 (1=**tyytymätön**, 2=**melko tyytymätön**, 3= **melko tyytyväinen**, 4= erittäin **tyytyväinen**)

A. Kerhon sijainti	1	2	3	4
B. Tiedottaminen asioista ja tapahtumista	1	2	3	4
C. Ohjaajien ammattitaito	1	2	3	4
D. Nykyinen kerhomaksu	1	2	3	4
E. Kerhon fyysiset tilat (lelut, huonekalut, sisätilat)	1	2	3	4
F. Ikävaatimus (4- 6-vuotiaille lapsille)	1	2	3	4
G. Yhteistyö vanhempien kanssa	1	2	3	4
H. Kerhon toiminta (laulut, leikit)	1	2	3	4
I. Kerhon kesto (2,5h)	1	2	3	4
J. Ohjaajien tavoitettavuus (puhelimella)	1	2	3	4

Mitä terveisiä haluatte kertoa minulle tai seurakunnan päiväkerhon toimijoille?

KIITOS VASTAUKSESTANNE JA AURINKOISTA KEVÄTTÄ!

Siiri Vilmi

siiri.vilmi@edu.tokem.fi